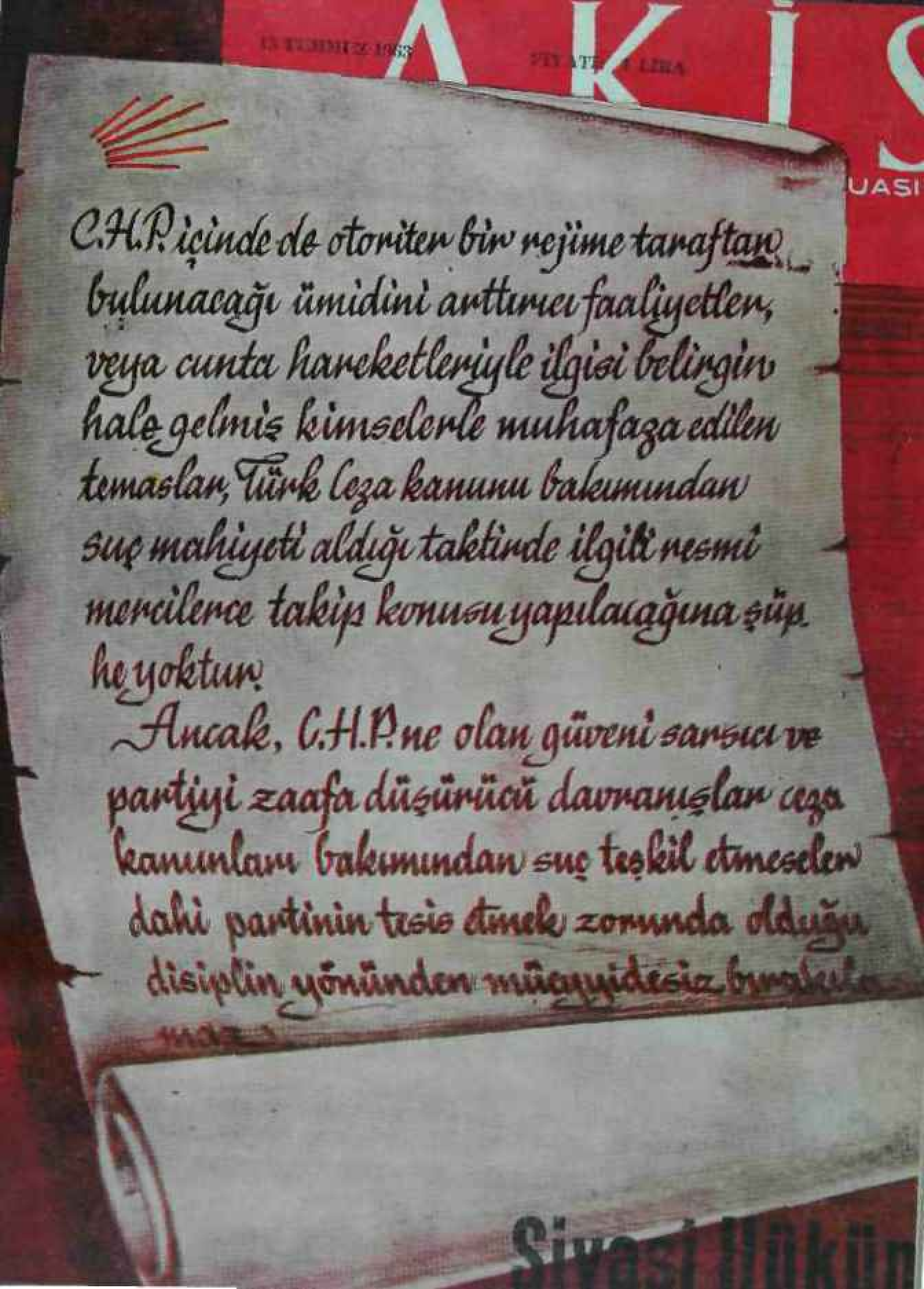

AKİS
C.H.P. içinde de otoriter bir rejime taraftar bulunacağı ümidini arttırıcı faaliyetler, veya cunta hareketleriyle ilgisi belirgin hale gelmiş kimselerle muhafaza edilen temaslar, Türk ceza kanunu bakımından suç mahiyeti aldığı takdirde ilgili resmi mercilerce takip konusu yapılacağına şüphe yoktur.
Ancak, C.H.P.ne olan güveni sarsıcı ve partiyi zaafa düşürücü davranışlar ceza kanunları bakımından suç teşkil etmeseler dahi partinin tesis etmek zorunda olduğu disiplin yönünden müeyyidesiz bırakılamaz.
Siyasi Hüküm

(Faal — 4945) — 348

Sayı: 472 Cilt: XXVII Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Tasçıoglu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Fen: Daniyal Eriç - Sinema: T. Kakınç-Spor: Vildan Âşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Özdoğan Klişe

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/8
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: *10 6196*

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan Şartları
Santimi 20 lira .
3 renkli arka kapak: 1600 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
12.7,1963

Fiyatı 1 lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta bütün gözler, C.H.P. içinde yapılacak bir temizlik ameliyesine çevrilmiştir. Haysiyet Divanına sevkedilip haklarında karar istenilecek kimseler belli olduğu gibi bunların oradaki ve buradaki koruyucuları da kendilerini açıklamışlardır. Aslına bakılırsa, bu ikinciler birincilerin mahiyetini gözler önüne sermek bakımından sadece temizliğe yardım etmişlerdir. En kısa süre içinde neticenin alınacağı anlaşılmaktadır.

Bu netice ne olacaktır?

Bu hafta AKİS, bu dosyanın üzerine eğildi ve en doğru bilgileri en tarafsız ölçülerle topladı. YURTTA OLUP BİTENLER sayfamızdaki "C.H.P." yazısı ve onu süsleyen çerçeveli makaleler okunduğunda hem hâdisenin gerçek mahiyetinin ne olduğu, hem C.H.P. nin yüksek başlarının meseleyi hangi açıdan mütalea ettikleri, hem de konu hakkında bu mecmuanın görüşü ortaya çıkacaktır. Yazı, Atinada bulunan Orhan Erkanlıdan Ankarada bulunan Nihat Erlime, bütün alâkalılarla temas edilip görüşülerek hazırlanmıştır ve herkesin söylediği tam bir sadakatle aksettirilmiştir.

Zaten, AKİS'in hususiyeti budur. AKİS'te iki çeşit yazı vardır: Metin yazıları ve çerçevesi yazılar. Metin yazıları, hiç bir yerde bulunmayan havadistir. Bunlarda vakalar, mümkün objektiflik içinde anlatılmaktadır. Şahıslar hususiyetleriyle belirtilmektedir. Çerçeveli yazılardadır ki bu mecmua kendi görüşünü aksettirmektedir ve onlar, her fikir ve kanaat gibi, tabiatıyla sübjektiftir. Sübjektif olmaları da, bu çeşit mecmuaların gördükleri görevin esasını teşkil etmektedir.

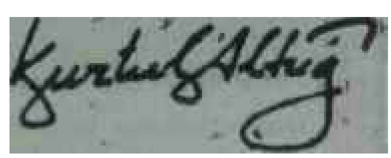
Ama, bunu anlamayan kimseler yok değil midir? İşte, Avni Doğan! Bir başka mesele de, talihsiz Celâl Tevfik Karasupan! Sinirsizmiş gibi geçinmeye verdiği bütün itinaya rağmen kompleks dolu Kasım Gülek! Bunlar, karşılarında bir AKİS muhabiri gördüler mi, yaprak gibi titremeye başlamakta, elleri ayaklan, dolaşmakta, kalabalığın arkasına sığınmayı bir cakurtarma imkânı sanmaktadırlar.

Peki ama, neden?

Biz mecmuada, bunun teşhisini çoktan yapmışızdır. Bunlar sanırlarki, başlarına gelen AKİS'in eseridir. AKİS olmasaydı, oyunlarını yürütinekte devam edeceklerdi. AKİS'e toslamışlardır ve bir çuval incir berbat olmuştur. Onun için AKİS'e karşı allerjilerli hudutsuzdur.

Ne diyelim, Allah şifa versin. Biz, onuncu yayın yılımızın içinde, bu çeşit allerjillere karşı şerbetlenmiş bulunuyoruz. Hep beraber gördük, neler geçirdik sevgili AKİS okuyucuları, değil mi?

Saygılarımızla

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Özdemiroğlunun içkili basın toplantısı

Kafalar bir hoş!

Sendikalar — İçinde bulunduğumuz haftanın ortalarında Çarşamba günü Ankara Gazeteciler Cemiyeti Lokalinde yapılan bir basın toplantısından Başkentli gazeteciler hayli memnun ayrıldılar. Metal İş Federasyonunun kurulmasıyla ilgili olarak Federasyon Başkanı Kaya Özdemiroğlunun yaptığı bir basın toplantısında gazeteciler bir yandan Özdemiroğlunun konuşmasından kısa notlar alırken bir yandan da temmuz güneşinin verdiği harareti yudumladıkları buzlu votkalarla gider diler.

Kırıkkale Metal-İş, Ankara Mihaniki Kimya ve Elmadığı Barut ve Patlayıcı Maddeler sendikalarını temsilen kurulan ve 8650 üyesi olan Metal-İş Federasyonu Başkanı Özdemiroğlu konuşmasında Senatoya çattı ve:

"— Senato Grev, Lokavt ve Toplu Sözleşme Kanununda bir çok kısıtlamalar yapıyor. Bu kısıtlamalar gerçekleştiği takdirde Türkiyede sendika liderliği yapmak kahramanlık olacaktır" diyerek "Devrimcilik, demokrasi ve insan haklarına bağlılık, Türkiyenin özgürlük ve barış içinde uygar bir hayat düzeyine kavuşması sosyal adalet, sosyal güvenlik, iş hukukunun gelişmesi ve her türlü istismarın ortadan kaldırılmasının" Federasyonun temel amaçlarını teşkil ettiğini söyledi.

Federasyonun ilk genel kurul toplantısı yeni Sendikalar Kanunu yürürlüğe girdikten altı ay sonra Ankarada yapılacaktır.

Ziyaretler — Federal Almanya İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Bakanı Walter Schell haftanın ortalarında Perşembe günü Ankaraya geldi. Türkiyede 8 gün kadar kalacak olan Walter Schell bu müddet zarfında Hükümet üyeleri, Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Hazine Genel Müdürlüğü yetkilileriyle birlikte 5 Yıllık Kalkınma Plânı ve Plânın 1963 Yılı Uygulama Programı, Türkiyenin iktisadî politikası, zirai ve sınai projeleri üzerinde incelemelerde bulunacaktır

Schell Ankaraya indiği Perşembe günü öğleden sonra saat 16.30 da Maliye Bakanlığını ziyaret etti ve aynı günün akşamı Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlunun verdiği bir akşam yemeğinde bulundu.

Schell ve beraberinde bulunan maliye, ticaret, ulaştırma ve haricîye uzmanlarından müteşekkil heyet Cuma sabır Devlet Plânlama Teşkilâtında incelemeler yapacak ve öğle yemeğini Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinle birlikte yedikten sonra gece, Federal Almanya Büyükelçiliğinin vereceği resepsiyonda bulunacaklardır

Heyet daha sonra İzmire gidecek ve 15 Temmuz Pazartesi günü Bursaya geçerek haftanın ortalarında Perşembe günü Türkiyeden ayrılacaktır.

İhaleler - Devletin mal ve hizmet satın alışında, bir hayati değişiklik yapılmaktadır. Bugüne kadar devlet, çok sahada, "en ucuz"u tercih etmeye mecbur bulunmaktaydı. Bunun verdiği zararı görüp anlamak

için, sadece yolların haline bakmak kafidir. "En ucuz, kalkanı, piyasada kullanılan argo tâbirle, devletin dünya kadar "kazık" yemesinin mucip sebebini teşkil etmiş ve türlü dolaplar bu kâlkanın arkasında çevrilmiştir.

Bugünlerde ele alınacak olan yeni İhale Kanunu bir başka sistem getirmektedir. Devlet ihalelerinde mal ve hizmetin kalitesi fiyatından fazla dikkat nazarına alınacaktır. Ucuz etin yahnisinin lezzetsiz olduğu bizim atasözlerimizden biridir. İki kuruş eksiğine, inanılmaz derecede seviyesi düşük mal almanın devlete verdiği zarar kazanılan o iki kuruşun çok zaman fersah fersah üstünde olmuş ve ciddi firmalar, gerekli fiyat kırışlarını -kaliteden fedakârlığa yanaşmadıkları için- göze atamadıklarından bizim ihalelerde çok zaman yenilmişlerdir. Çelik silolar işinden un değirmengemilerden lokomotiflere, hatta yol inşasından spor sarayı inşasına bu usul çok canımızı yakmıştır

Getirilen yeni sistem, elbette ki kontrolünü da beraber getirmektedir. "En ucuz" kalkanını "En iyi" kalkanının, almaması için gerekli tedbirler düşünülmüştür. Her halde, Meclise verilmiş olan İhale Kanunu ciddi piyasanın hasretle beklediği kanundur.

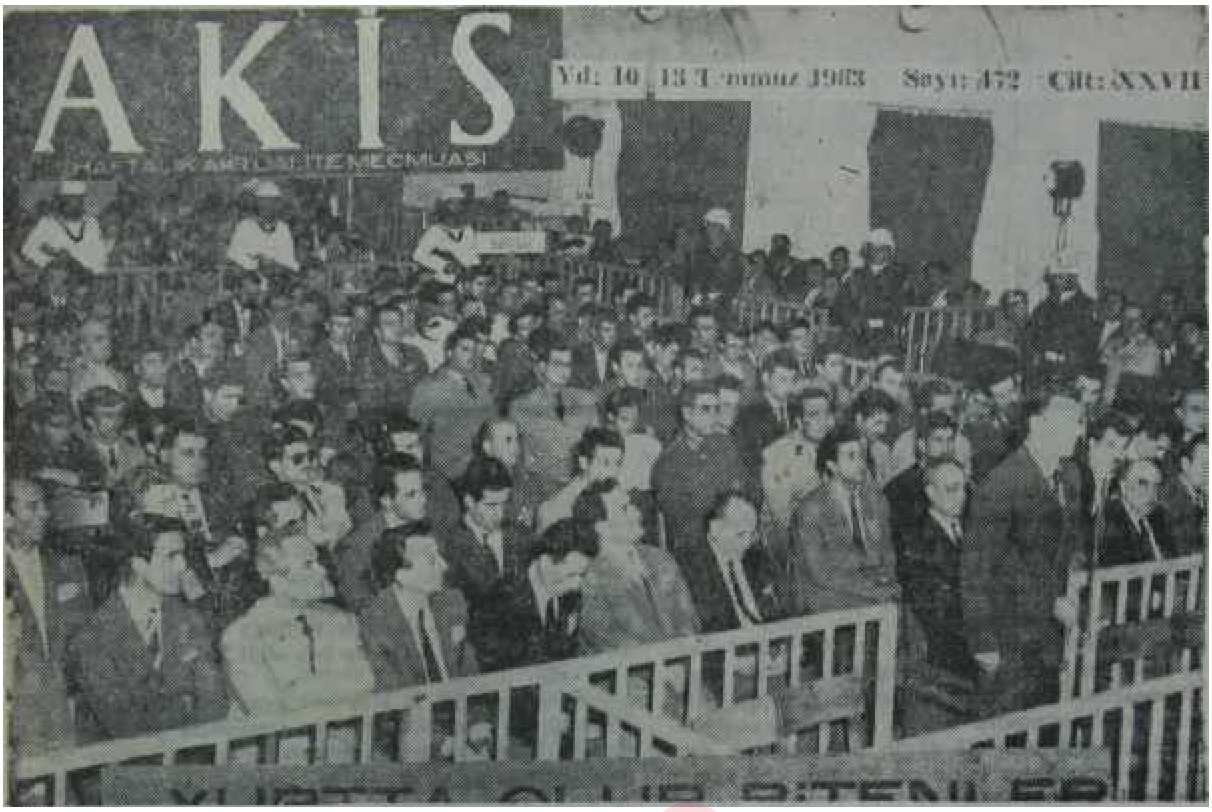
Ancak, dürüst is âleminin aynı derecede hasretle beklediği ve bugünkü şekliyle namussuza prim veren İcra ve İflâs Kanununun masalarda uyuya kalmış bulunması, her halde rejime de, İktidara da fazla şeref ve itibar sağlamamaktadır. Zira bu kanunun bu kadar gecikmesinde bir bit yeniğinin bulunmadığına inanacak kimse, artık çok değildir ve bu, kanunu geciktirenler için sadece ayıptır.

Dünyadan Akisler

Rusya — Bu hafta Salı günü, Moskovada dört memleketin Büyük Elçileri Rus Dışişleri Bakanı Gromikodan bir davet aldılar. Kendisine ilk randevu verilen Iraklı diplomat oldu. Onu İran, Türkiye ve Suriyeli meslekdaşları takip ettiler. Gromiko, Hükümeti adına temsilcilere bir ihtarda bulundu. Bu, bir nevi nota mahiyeti taşıyordu ve Iraktaki kürt hareketi ile ilgiliydi. Rus Dışişleri Bakanı Irak Büyük Elçisine, kürtlere karşı girişilen harekâta yabancı kuvvetlerin karışmasına müsaade edilmemesini söyledi, Türkiye, İran ve Suriye Büyük Elçilerine dememleketlerinin Iraktaki kürtlere karşı yapılan harekâta karışmamasını bildirdi. Tebliğler cakalı bir edayla yapıldı ve o akşam haber, radyo vasıtasıyla yayınlandı. Teşebbüsün, kürtlere hitap etmekte olduğu böylece daha iyi anlaşıldı. Zira meselâ bizim, Iraktaki harekâtla hiç bir ilgimiz yoktur ve bizim tedbirlerimiz sadece Türkiye topraklarında alınmıştır. Her halde Barzani kuvvetleri, Türkiyeden bir destek bulmayacaklardır.

Buna rağmen Gromiko Büyük Elçilere Rusyanın elinde bazı devletlerin ve bu arada Türkiye ile İran ve Suriyenin kuzey Irakta bir silâhlı müdahaleye hazırlandıkları hakkında bilgi olduğunu söylemekten çekinmedi. Gromikoya göre böyle bir müdahale Rusyanın güvenliğini tehlikeye düşürecekti.

Hâdise, Kasım devrildiğinden beri âsi ıraklı kürtlere karşı sempatisi pek artmış olan Moskovanın yetti bir propaganda manevrasından başka manâ taşımamaktadır ve her halde Türkiyenin böyle işlerle bir alâkası yoktur.

20-21 Mayıs sanıkları Mamakta toplu halde
Yassıadayı unutmayalım...

Millet

Bekleme devri

Önümüzdeki haftanın sonunda, 20-21 Mayıs gecesinin üzerinden tamıtamına iki ay geçmiş olacaktır. İki ayın milletlerin hayatında fazla bir zaman parçası olmadığı açıktır. Ama bunun, insanlar için bir mâna taşıdığını görmemenin de imkânı yoktur. Aylar geçerken hislerin, anlayışların, temayüllerin, kıymet hükümlerinin değiştiği muhakkaktır. Hafıza-i beşerin nisyan ile malûl bulunduğunu söyleyen kimse bir boş lâf söylemiş değildir. Nice hastalıkların verdiği dayanılmaz acılar vardır ki, aradan geçen iki ayın sonunda sadece bütün önemlerini kaybetmekle kalmamışlar, üstelik bir de hafızalardan bile silinmişlerdir. Adalet mekanizmasının çabuk işlemesi lüzumu, biraz beşerin bu tabiatı" nın neticesidir. Cezaların terbiye edici fazileti, bununla cürüm arasında çok fazla mesafenin bırakılmasıyla tersine orantılıdır. Bunun bir misalini bu millet Yassıada Duruşmaları vesilesiyle görmüştür. Belki bundan dolayıdır ki sütten yanan ağızlar, yoğurdu liflemekten kendilerini alamamaktadırlar.

Mamakta, isyanın elebaşılarıyla ilgili duruşmalarda adaletin bir an önce ve tam şekilde tecellisi bugün toplumun her çevresinde hâkimi bir arzu halindedir. Olup bitenlerden biraz haberdar olduğu sanılan herkese, gazetecisinden politikacısına, komutanından yüksek memuruna sosulan şudur: "Duruşmalar ne zaman bitecek?"

Bu sual, toplumdaki bir ciddi ruh haletinin neticesidir..

Türkiyede, "Çöl kanunları" hâkim değildir. Hâkim olmasın diye 20-21 Mayıs gecesi bütün bir millet üçbuçuk silâhlı adamın karşısına dikilmiş ve onları kahretmiştir. Bu bakımdan, öyle bir hareketin tahrikçi ve tertipçileri dahi kanunun kendilerine tanıdığı bütün haklardan faydalanacaklardır. Adaletin tecellisinin bir belirli usulü vardır ve bu usulden, zaman faktörü lehine bir fedakarlık yapılması bahis konusu olamaz. Her sanık, imkânların tamamını kullanacak ve hiç kimsenin gönlüne bir gölge düşmeyecektir.

Ama, acaba mahkemenin çalışma saatini arttırmak imkânı yok mudur? Bunun, başta yargıçlar, çok kimseye bir ağır yük yükleyceğini, daha doğrusu çok ağır olan yükü biraz daha arttıracağını görmemek mümkün değildir. Yüzelliden fazla sanık ve dünya kadar tanık.. Sonra savunmalar, onların tetkiki, değerlendirilmesî, hüküm... Buna rağmen, bahis konusu olan öyle önemde bir millet menfaatidir ki bu fedakâr insanlardan bunu istemek insana güç gelse de, imkânsız gelmiyor. Bu wzun yaz gününde daha erken başlayıp daha geç biten bir duruşma acaba isleri, usulün zerresine halel getirmeden süratlendirmez mi?

Toplum içindeki cereyan ve arzunun ne olduğu hatırlanacak olursa, bu çareyi bir düşünmek faydadan tuzak sayılmayacaktır. Hafıza-i beşerin nisyan ile malûl olması şimdiye kadar ne kadar zarar vermiştir, artık herkes biliyor da...

C. H. P.

Orkestranın adabı

(Kapaktaki konu)

Bu haftanın baslarında Genel Sekreter Yardımcısı Emin Paksüt Grup toplantısında minik yapılı Zonguldak milletvekili Kenan Esengin Paşanın üzerine yürüyüp ondan "Senin karnını ateşle doldururum" cevabını alıncaya kadar C H P. içinde her şey yolunda gidiyordu. Geçen Kurultayda, meşhur 4ler Haysiyet Divanından geçici ihraç cezası alıp ta mesele Genel Kurulun önüne geldiğinde hâlâ çok zihinde çok tereddüt vardı. Acaba bir takım rakipler mi tas-

YENİ PARTİ

Metin TOKER

Bu hafta AKİS'te, "Politikacılar" başlıklı yazıda, bazı kimseler anlamadan kurulması düşünülen yeni partinin mucip sebebi hakkında alâka uyandırıcı bilgi var. İnsana, görüşe katılmamanın imkânı yak gibi geliyor. Bugünkü siyasi mücadele, ortadaki devrimci bir parti, C.H.P. ile ortanın sağındaki gerici bir blok, eski DP. varisleri arasında cereyan ediyor. Gericiler, taviz vererek kütleleri celbetmeye uğraşıyorlar, C.H.P. de. bir yandan devrimci hüviyetini muhafaza etmeye çalışmakla beraber rakiplerinin elindeki bazı tesirli silâhları almak istiyor. Halbuki mücadele ortadaki devrimci C.H.P. ile ortanın solundaki bir ilerici parti arasında cereyan etse Türkiyenin politika ortamı hemen değişecek, ilericilik prim alacaktır, Yeni partinin kurucusu olmak hevesini taşıyanlar bu ata oynamaktadırlar.

Fikir, yeni olmaktan uzaktır. Pek çok kimse gibi meselâ ben, bu çeşit bir tahtırevalli oyununu her zaman arzulamış, her zaman teşvik etmiş, her zaman ondan yana vaziyet almışımdır. Türkiyeye bir sosyalist partinin lâzım olduğunu yazdığım zaman bunu düşünmüşümdür ve bunu düşündüğümü bildikleri için Behice Boranlarla ideal arkadaşları metreyle ölçülecek derecede uzun makalelerde hücum etmişlerdir. Gerçekten de, ortanın Bolunda bir ciddi demokratik parti türk siyaset hayatında esaslı rol oynamaya başladığı gün bütün politika ortamı değişecek, bir yandan komünistler, diğer taraftan A.P. de en tipik sembolünü bulan gericiler iki uçta ufalanıp önemlerini kaybedecekler, Türkiye bir İngiltere, bir Almanya veya bir Avusturya olma yoluna sapacaktır.

Böyle bir partinin doğuşu ümidi, ilk Plâncılar sosyalist görüşleri dolayısıyla Planlama Teşkilâtını terkettiklerinde belirmiş, daha sonra Sosyalist Kültür Derneğinin bir süratli kabuk değiştirmesine intizar olunmuş, fakat bekleme hep boşuna olmuş ve arzulanan siyasi teşekkül bir türlü ortaya çıkmamıştır. Bu yüzden siyasi mücadele gene orta ile onun sağı arasında kalmış ve netice Türkiyeyi çok fazla ileri götürmemiştir.

Şimdi, Yeni Parti lâfları tekrar ortada dolaşıyor. Mucip sebep olarak ileriye sürülen fikirler de mantıkidir ve birer doğru görüşün ifadesidir. Ama, iyimser olmak için fazla bir sebebin bulunduğuna, ben şahsen kani değilim. Zira bu partinin korucusu ve yürütücüsü olmak hevesiyle ortaya çıkanlara bir bakıyorum da, bunlarda samimiyet göremiyorum. Düşünmek lâzım dır ki demokratik sistemin esası olan tahtırevalli oyununu oynamak zorunda bulunan bu kurucular arasında, bir milletin yüzde ellibiri okuyup yazma bilmezken orada demokratik sistemden bahsedilemeyeceğini, onun için bir süre bu işe paydos demek gerektiğini, ancak arzulanan nisbet elde edildiğinde seçimli demokrasiye geçilmesinin mümkün olacağını 20-21 Mayısın arefesinde yazıp söyleyen akl-ı evvel kimseler de vardır. Kafasının içindeki fikir bu olan adamın, sisteme ne faydası dokunacaktır, lütfen söyler misiniz? Bu tipler, meşhur Koordinasyon Toplantılarının gülleri olarak belirmişler, saatlerin ibrelerini 9,05 üzerine geri getirmek, yani tek parti devrini ihya etmek idealinde birleşmişler, bir darbeyle iktidara el koymak ümidi kesin şekilde iflas ettiğinde parti kurmayı başarı yolu olarak deneme kararına varmışlardır. Bir kimse, bir milletin demokratik rejime lâyık olmadığı fikrinde olursa, ondan iktidar için oy istemeye yanaşır mı? Oyun kendisine verilmediği her seferinde bu milletin aylayıssızlığmdan bahsedecek ve kendisi dururken oylar başkasına aktığından dolayı kütleleri hiç affetmeyecek, başka yoldan onun basına geçmek hevesini daima yüreğinde muhafaza edecektir. Bu bir ruh hastalığıdır ve bunun misallerini toplumumuzda çok görmüşüzdür. Böyleleri, en sonda, takbih ettikleri uçlardan birine kaymakta, yani yobaz, ya da komünist olmaktadır. Zira demagojinin, muhteris politikacıyı veya fikir adamını sürüklediği uçlar bunlardır.

Bundan dolayıdır ki, memleket için şart yeni parti henüz ufukta görünmemektedir. Hele bunun bugünkü şampiyonları, bu işin hiç adamı manzarası arzetmemektedirier. Demokrasiye imanı tam olmayan adam, demokratik sistemin olmazsa olmza parçası olan bir siyasi partinin başına geçtiğinde oyununun kaidelerine riayet eder mi ki? Kaldı ki bugünün şartlan, kurulacak yeni partiden bir başka fedakârlık daha beklemektedir.

Teni parti, 1965 seçimlerinde hedef olarak iktidarı değil, C.H.P.nin karşısında A.Pnin yerlini alacak mıdır, alamayacak mıdır? Yani, iktidara geçmeden bir belirli süre muhalefette kalmayı kabul edecek midir, etmeyecek midir? Zira böyle bir partinin hem C.H.P-yi ve hem de A.P. yi ilk düelloda yenip birinci sıraya hemen yükselmesini beklemek biraz fazla hayal kudreti isteyen iştir. Bu yapılmadığı takdirde, kısa görüşlü muhterisler partisi olacak yeni siyasi teşekkül derhal macera peşinde koşacak ve başını süratle yiyecektir. Temel müesseselerin güveninin bir onda elde edilemeyeceğini, böyle müesseselerin esaslı deliller bekleddiklerini bilmek lâzımdır.

Tabii senatörlerden bir tanesi, ki parti kurma isinde en faal görünen odur, tabii senatörlük hakkından feragat etmiştir. Bu bakımdan, ovun kaybedecek fasla bir şeyi yoktur. Ama, ömür boyunca aylık gelir sistemini bir siyasi kumara feda edebilecek kaç kişi çıkarak, bunlara öteki partilerden uzaklaşarak veya uzaklaştırılarak kaç kişi katılacaktır? İnsanlar arasındaki münasebetleri beşeri hususiyetler dikkat nazarına alınmadan anlamak kabil olmadığına göre bu sualin cevabında çok meçhulün malûmu yatmaktadır. Bunun yanında, girilecek partinin C.H.P. olduğuna samimiyetle inanan ve içten pazarlıksız memleketin menfaatini borada görenlerin tabii senatörler veya idealist ilericiler arasında çok bulunduğu hiç unutulmamalıdır.

Bundan dolayıdır ki felsefesi doğru yeni partinin, kadrosunu bulamamak yüzünden bugün kurulmasını beklemek, yahut onu ciddiye alıp ona ümit bağlamak biraz hayal gibi geliyor.

fiye ediliyordu? Acaba bir kumpas mı mevcuttu? Acaba bir miras paylaşılmasına mı şahit olunuyordu? 4'lerin asıl kabahati neydi?

O tarihlerde, şartların icabı, söylenilebilen şuydu: Bunlar, C.H.P.nin prensipleriyle alâkalı olmayan çevrelerle temas halindedirler ve o çevrelere, C.H.P. nin prensipleriyle alâkalı olmayan teşebbüsleri için destek vaad etmektedirler. Yani, parti üzerinde pazarlığa girişmektedirler. C.H.P. buna müsaade edemez, göz yumamaz!

Bu sözler, bu halleriyle İsmet İnönüden başkası tarafından söylenilmiş bulunsaydı şüphesiz tesirsiz kalırdı- Bilinen bir takım gerçekler açıklanamıyordu. Hattâ Kurultay günlerinde Orhan Erkanlıdan, Atim mahreçli olarak, ama şifreli değil de bir teleks kontağı dolayısıyla rakamla yazılmış bir telgraf Kasım Güleğe geldiğinde ve bu Millî Emniyetçe tespit olunduğunda, bundan bile bahsedilemedi. Bir takım güvenlik tedbirleri ve hâdiselerin gelişmesini beklemek lüzumu ağızları kapatıyor, bir hududun ötesinde açıklama yapmayı imkânsız kılıyordu.

Avni Doğan

İsmet Paşanın şahsiyetidir ki o tarihte, Haysiyet Divanının kararlarının Kurultayca tasdikini sağladı. Buna rağmen, çok kimsenin tatmin olmadığı bilinen bir gerçektir.

Bir perde kalkıyor

Mamak Duruşmalarının başlamasıyladır ki, 4'ler hakkındaki kararın alındığı sıralarda memleketin yüksek idarecilerinin ve bu sıfatıyla C.H.P- Genel Başkanının bildiği bir takım temaslar açığa vuruldu. Küçüklü büyüklü-Koordinasyon toplantılarında arz-ı endam eden C.H.P. lilerin ismi ve oralardaki tutumları ortaya çıktı. Avni Doğan geçen hafta tanık sıfatıyla Mamağa çağırılınca işin bütün mahiyeti anlaşıldı- C.H.P. içinde bir grup, iktidara el koyma yolunun ne olduğunu 20-21 Mayıs gecesi göstermiş olan çeteyle oturmuş, memleketin nasıl ihya edileceğiniplânlamıştı. Bu grupun isyan hareketiyle fiili ilgisi, duruşmaların sonunda anlaşılacaktır. Ama, simdi bilinen şudur: Bir siyasi parti mensubu oldukları halde bu zevat, memlekette seçimli demokrasinin ve partili sstemin yürüyemeyeceği fikrini platform yapmış ve bir teşebbüsleri Hükümet Kuvvetlerince 22 Şubat gecesi bastırılmış eli silâhlı zorbalarla temas kurmuş, hiç bir şeyin aleyhinde olmasa, partilerinin aleyhinde tertipler düşünmüşlerdir;

Kasım Gülek

"Ört ki ölem!"

Açıklanan bu husus derhal ve derin tepki yaptı. CHP. bir başından ötekine sarsıldı ve "İsmet Paşa boşuna lâf söylemez" İnancı bir defa daha doğrulandı. Böyle tiplerin C.H.P, içinde yeri olmadığı herkesce kabul edildi. Nitekim, bir yandan Parti Meclisi, diğer taraftan Meclis ve Senato Grupları sorumlular hakkında takibata geçilmesini lüzumlu gördü-

"Paksüt Hâdisesi" böyle bir ortamda vuku buldu ve üzüntü uyandırdı.

Esbabı mucibe

O günkü Grupta gündem dışı söz alan Kemal Satır, ikisi Merkez İdare Kurulunu, ikisi. Grupu temsilen dört. kişiden -Hürrem Müftügil ve Muammer Erten, Ali Rıza Akbıyıkoğlu ve Asım Yılmaz- müteşekkil bir Tahkikat Komisyonunun kurulmasındaki mucip sebebi gayet güzel ve İtidalli şekilde anlattı. 20-21 Mayısla 'alâkalı hâdiselere bir takım CHP.

Nihat Erim

lilerin adları karışmıştır. Bir takım başka C.H.P liler başka çevrelerle C.H.P. üzerinde pazarlıklar yapmaktadırlar. Bu davranışlar partinin prensipleriyle bağdaşacak davranışlar değildir, İsimleri geçen arkadaşlar şaibe altında, tutulmamalılar, hesaplarını partinin yetkili organlarına vermelidirler. Kemal Satır şöyle dedi:

"— Şayet partiyi zaafa düşürecek hareketler tesbit olunursa, bünyemizi sağlamlaştırmak ve umumi efkârdaki durumumuzu kuvvetlendirmek bakımından elbette ki yetkili organlar kendilerine düşen vazifeyi yapmaktan geri kalmayacaktan

Milli Emniyet Hakkında

Bir memleket için, hele jeopolitik durumu ile iç meseleleri bizim gibi olan bir memleket için Millî Emniyet Teşkilâtının önemi hakkında uzun nutuklar çekmeğe ihtiyaç yoktur. Bu teşkilâtın, on yıl en kötü şartlar altında kullanıldıktan sonra ne hale geldiği Yassıada Dunışma'arı sırasında ortaya çıkmıştır. Orada tanık sıfatıyla ifade veren ve tanzim ettikleri raporlarla bazen şu veya bu fıkaranın bütün istikbalini ipotek altına sokan bazı Millî Emniyet ajan ve mensuplarının kıratları, çapları, şahsiyetleri herkesi dehşete düşürmüştür. Ama bunun, aslında şaşılacak bir tarafı olmamak gerekir. Düşünmek lâzımdır ki, bırakınız mensup ve ajanlarını, Millî Emniyet Teşkilatının Başkanlığına D.P. iktidarı, bula bula Hüseyin Avni Göktürk ile Celâl Tevfik Karasapanı bulmuştur! Bu başa başka traş elbette ki olmayacaktı.

Şimdi çok şey gösteriyor ki Milli Emniyet Teşkilâtı, İhtilâlden,bu yana bir ciddi revizyona tâbi olmuş müesseselerden sayılamaz. Son "Şifre Hikâyesi"ndeki gaf, kolay hazmedilir gaflardan değildir. Bunun yanında, diğer bir takım hâdiselerin bu teşkilâtta bulduğu akis tatminkâr sayılmaktan çok uzaktır.

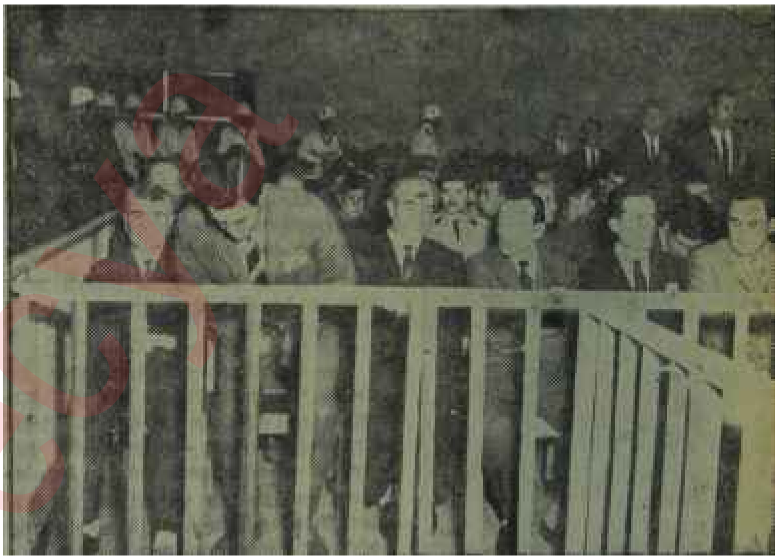
Bugün, devletin elinde ciddi ve inanılır, kaliteli bir istihbarat teşkilâtının bulunması !ç ve dış güvenliğimizin büyük teminatlarından biridir. Bu teminattan mahrum olmak, çok şey kaybettirmektedir. Eski usullerle adam gammazlamak, basit polis metodları kullanmak, seviyesi son derece düşük raporları Hükümetin en yüksek kademelerine kadar ulaştırmaktan çekinmemek ve bunu görev ifası saymak on yılın alışkanlıklarının bu teşkilâttan sökülüp arılamadığının açık delilidir.

Yapılacak şey, Başbakanlık île Genel Kurmay Başkanlığının kafa kafaya verip bu son derece önemli müesseseyi işleyen ve güvenilen bir hale süratle getirmesidir. Kaybedilen her anın ne derece zarar verdiği, artık her gün görülüyor.

dur."

Bu sözler üzerine gözler, "adı geçenler"deh Kenan Eserliğime çevrildi. Eserıigin de söz istedi ve aldı. Zonguldağın paşa milletvekili "Genel Sekreter Kemal Satırın izahatı, gecikmiş olmasına rağmen vaziyeti aydınlatıcı bir bilgi getirmiştir. Soraşturmalar durumu aydınlatacaktır" dedi. Ancak bu karanla yetinmedi, Parti Meclisime verilmiş olan Rapor dolayısıyla Emin Paksüte çattı, Paksüt yerinden müdahaleler yaptı, hava gerginleşti, Paksüt kürsüye gelip işi büsbütün çığırından çıkardı ve nihayet esef verici hâdiseyi yarattı. Bu, başta Esenginin çok aleyhinde olan havayı, Koordi-

anatomisini şu formülle izah etmek lâzımdır: "Ordu+Millî bir Parti". Eğer 27 Mayıs günü olduğu gibi bir iktidar seçim yolunu kapamaya kalkışır ve o günün şartlarını' yaratırsa bu birlik, hiç kimse şüphe etmemelidir, yeniden bütün kuvvetiyle Anayasa nizamını korumak için dikta heveslisinin karşısına dikilecektir. Ama bu birlik, dikta heveslilerinin lehinde asla Türkiyede kurulmayacaktır. Ordu, yürümeyecektir. "Millî bir Parti" C.H.P. olmayacaktır. Aydemirin Orduyu kullanabilen ceği zehabı nasıl iflâs etmişse, Koordinasyon toplantıları güllerinin bu harekete C.H.P. yi getirebilecekleri hayalimin de gümbürtüyle çökmesi lâzımdır.

Talât Aydemir Mamakta duruşmada

Bir torba kirli çamaşır

nasyon Toplantılarınını güllerinden biri olan paşa milletvekilinin adeta lehine değiştirdi- Ekseri kimse "İkisine de lanet olsun" diyerek o gün Gruptan ayrıldı.

Bu, hâdisenin gerçek mucip sebebini bir an içini unutturdu.

Atatürkçülüklerini sevsinler!

Halbuki aslında, C.H.P. deki temizlik memleketin siyaset hayatında birinci derecede önemi olan bîr harekettir. Ordu, Demokrasi aleyhtarı şahısları bünyesinden çıkarıp atmıştır. Bunlar, Orduyu kullanamayacaklarını anlatmışlardır. C.H.P. nin de öyle bir maksatla kullanılabileceği zehabının artık herkesten kaybolması lazımdır. Türikiyede İhtilâlin

Ama bu güller C.H.P. yi Ayol mire peşkeş çekemeyeceklerdir de Nihat Erim, Nasır zeytinoğlu ve ku panyasıyla C.H.P. üzerinde, istikbale muzaf ve "Paşa sonrası devir" için yatırım mahiyetinde pazarlıkları selâhiyetle yapabilecek midir? Parti içinden parti çıkarma, parti arkadan sürükleme gibi ve Avni Doğan tipi kimselerin Çankayaya çağırılmalarnıı bahis konusu eden ray entrikaları hasıraltı mı edilecektir?

C.H.P. içindeki hava, bu suale cevabının hayır olacağını gösbermektedir. Bu hafta bazı çevreler, temizligin Mamak Duruşmalarının bitmesiyle yapılacağını yaymağa gayret

tiler. Bilinen, bunun da aslı bulunmadığıdır. Zira Partinin yetkili organları, Parti Meclisine verilen raporda da belirtildiği gibi kanunu değil,- partimin tüzüğünü tatbik edeceklerdir ve bunun için gerekli bütün delil ve malzeme şu anda,elin altındadır.

Harman sonu

Bu yüzdendir ki, içinde bulunduğumuz hafta gazeteciler tarafından en çok aranan politikacıları damaktaki duruşmalarda adı geçini.? lan bazı C H P. milletvekilleri tes-

Emin Paksüt
Ateşli

etti. Kendilerine sorulan "Hakkıdaki ithamlara ne dersiniz " sofunu hemen,hepsi aynı şekilde œ,-ılandırdılar.

Nihat Erim:

"— Hiç üzerime alınmıyorum."

Kenan Esengin:

"___İthamları reddettik. Emin «sütün beşinci kol sözünü kendine iade ettik."

Celal Sungur:

"— Benimle hiç ilgisi yok. üzere dahi alınmıyorum. Resmi organlardan veya partimden gelecek hangi bir suali cevaplandırmağa tavazihi lüzumsuz buluyorum."

Kasım Gülek hiç konuşmamayı tercih etti. Avni Doğanın tutumu ise düğer arkadaşlarından tamamen farklı oldu. Haftanın başlarında Salı gecesi kendisine telefon ederek son ithamlar karşısında bir şey söyleyip söylemiyeceğini soran gazetecinin AKİS mensubu olduğunu öğrenince, hiç bir cevap vermeden telefonu kapattı. Doğan, ne olacağını bilmeyen insanlara mahsus sinirli bir haleti ruhiye içindeydi.

Orhan Erkanlı tarafından Kasım Güleğe çekilen şifren telgraf meselesi haftanın ortasında günün konusu -olunca, bir AKİS'çi Atinada bulunan 14'lerden Orhan Erkanlı ile konuştu. Telefonla yapılan muhavere aynen şöyle cereyan etti:

"— Orhan bey, Kasım Güleke çektiğiniz şifreli telgraf meselesi birrada günü konusu. Bu konuda bir şeyler söyler misiniz?"

"— Vallahi kardeşim, ne söyleyeyim? Aslı astarı olmayan saçma sapan bir şey. Sizden rica edeyim, bu adamlara söyleyin: Erkanlı en az onlar kadar akıllıdır."

"— Peki bu telgraf şifreli veya şifresiz, tarafınızdan çekildi mi, çekilmedi mi?"

"— Bak kardeşim, mesele şu: Bu adam, -Kasım Gülek- bizi 13 Kasımda paketledikleri sırada bana bir geçmiş olsun teli çekmişti. Benim bir vefa hissim vardır. Ben de bunu unutmadım ve adamı C.H.P. den ihraç ettiklerinde kendisine bir mukabil telgraf çektim. Telgrafın metnini de biliyorsunuz. Mesele budur. Yoksa, Allahaşkına, ben Kasım Gülekle fikir birliği edecek adam mıyım? Sîz beni tanıtısınız."

Erkanlı bundan sonra mahut telgrafın metnini Atina Postahanesine türkçe olarak verdiğini temin etti. Konuşmanın getirdiği ışık şu oldu: Yatırımcı Gülek, daha 18 Kasımda, kendi tabiriyle 14'ler paketlendikleri sırada,, gün olur harman olur diye bunlara teselli telgrafları çekmiştir. Gülekin o tarihlerdeki "kapı arkası temaslarından haberdar bulunanlar için "bunun da şaşılacak bir tarafı yoktur.

Ama eğlenceli bir nokta, herkes şibi Erkanlının da, bu çarıklı politikacıdan bahsederken kullanmaktan kendini alamadığı istihfaf edasıdır.

Tahkikat Komisyonu, haklarında takibata lüzum gördüğü "C.H.P. pazarlıkçıları"nı bugünlerde Haysiyet Divanına sevkedecektir.

İsyan

İşin doğrusu

Mamakta haftanın dram atide hâdisesi, Pazartesi günü öğleden sonra cereyan etti. Bir sanığın, usun boylu, genç, fanatik, süvari binbaşılığından emekli 22. Şulbatçı Fethi Gürcanın duruşmaların başından beri açık konuştuğu, gerçekten saklayanlara kızdığı, onların asıl durumlarını ortaya koyduğu bilinmekteydi. O gün öğleden sonra, celse a-

Kenan Esengin
Ateşçi

çılıp ta yargıcın davetiyle Gürcan mikrofon başına geldiğinde kopacak fırtınadan kimse haberdar değildi.

Sabahki celsede Gürcan, bir vesileyle, hâdisenin asıl sorumlularının 14-15 kişi olduğunu söylemişti. Yargıç bunu Gürcana hatırlattı ve bunların kim olduğunu sordu. Gürcan. kendisi dahil, 14 isim saydı. İsimler sayılırken isimlerin sahiplerinin yüzlerinden derin bir heyecan dalgası geçiyor, başka yüzlerde ise merak ve endişe alâmetleri okunuyordu. Fethi Gürcan, elebaşıları şöyle saydı:

1 — Talat Aydemir
2 — Fethi Gürcan
3 — Turgut Alpagut
4 — Emin Arat
5 — Galip Gültekin

6 — Mustafa Ok
7 — Bahtiyar Yalta
8 — İzzet Köz
9 — Fethi Işıklıtepe
10 — Cemal Özdemir
11 — Cevat Kırca
12 — Osman Deniz
13 — Rıfkı Erten
14 — Yaşar Başaran

Fanatik süvari binbaşısı bu isimleri saydıktan sonra, acı bir dille hükmü şeyle verdi:

"— Eğer ben sahibi selâhiyet olsam ve bu memlekette çöl kanunları hâkim olsaydı, bunları elimle kurguna dizerdim.".

Sonra, ilâve etti:

"— Bize inanarak harekata katılan gençlere de 'bir daha böylelerinin peşinden gitmeyin' der, serbest bırakırdım."

Fethi Gürcanın sesinde bir hüznün ve hayal kırıklığının izi seziliyordu. Bir memleketin kaderine el koymak, onu kolay ve zor devirlerde idare etmek için birleşmiş görünen kimselerin asıl kıratlarının anlaşılmasının bu hüznü ve hayal kırıklığını doyurduğunu salondaki herkes kolaylıkla anladı. Fethi Gürcan bundan herkesin ve bilhassa yarın Sergüzeştçil'ere kapılabilecek gençlerin ibret almalarını istiyordu.

Gerçekten, idealist geçinip küçüklü büyüklü Koordinasyon Toplantıları yapan, kendilerinde keramet ve memleketi ihya kudreti gönen, "en seçkin aydınlar" olduklarına inanan bu insanların sadece manzaraları 20-21 Mayıs gecesi Tükiyenin nasıl bir tehlike geçirmiş bulunduğunu ve neden bütün rejimlerdin en iyisinin Demokrasi olduğunu anlamaya yetti de arttı bile..

Durum aydınlanıyor

Gürcanın açıklamaları bu hafta Mamakta çok gerçeğin ortaya dökülmesini sağladı. Cevat Kırca ve Fethi Işıklıtepe hareketin fikir karargâhına dahil olduklarını inkâr edince bu sefer sadece Fethi Gürcan değil -teşebbüsün 2 numarasadır- 1 numara Talât Aydemir de mikrofon başına geldiler ve hâdiseleri anlattılar. Aydemirin açıkladığına göre Işıklıtepe Yeşilköy Hava Alanında, kulede görevlendirilmişti. Cevat Kırca on tomsonu bu maksatla istemiştir. Gürcan da diğer hazırlık ve plânlan anlattı. Aydemir devam etti:

"— İhtilâlin 20 Mayısta yapılacağını, Gürcan ve ben, İzzetKözün önünde Mayısın 17. günü kestik. Plânın başlangıç saati 23.30'du. Uçaklar gelse, de, gelmişse de harekât başlayacaktı. Ben bütün arkadaşlaramdan, hazır olduklarına dair cevap aldım. Bu, bir gece içinde hazırlanmış değildir."

Lider de, tıpkı 2 numarası gibi, ideal arkadaşlarının şimdi böyle konuşmalarından duyduğu üzüntüyü belirtti.

Ama bu, biç bir şansı olmayan bir harekete kalkışan adamın üzüntüsü değil de, neydi ki?

Aydınlanan başka bir durum, muhtelif grupların, ciddi ciddi bir araya gelip memleketin istikbali üzerinde pazarlıklar yaptıkları, liderlik kavgalarına, giriştikleri, bu topraklar üzerinde herkesin kendileri bir ayağa kalkınca tavuk gibi yatacaklarına inandıkları oldu. Açıktamalarda en çok ismi geçen tesrii mevki sahibi kimse, Türkiyede seçimli demokrasinin ve partili parlamenter sistemin olamayacağına dair mal leler kaleme alan, fakat Temelli senatörlüğünü muhafaza edip her ödeneğini cebine indirtmeğe iş ge lince "Oo, o başka" diyen ideal Kadri Kaplan oldu. Gürcanın anlat tığına göre Kaplan efendi, Söğütö zü toplantısına 22 Şubatçılar Dündar Seyhan grupunun temsil si olarak katılmıştı. Acaba, Sena da da aynı grupu mu temsil etmek teydi ? Bu, sorulmadı.

Gürcan, Türkeş ile yatıdan o men toplantısını da anlattı, İsyan cılar buna. büyük bir tevazuyla ve Toplantısı" demişlerdi. Toplar ya bizzat Talât Aydemir ile yardım cıları Bahtiyar Yalta ve Musti Ok, karşı taraftan da bizaat Türkiye ile çömezleri "Özdağ, Baykal ve katılmaşlardı. Gürcan şöyle dediği

Politikada sevimsizler

Her gün görüyoruz: Bir takım politikacılar var. Meziyetleri ve dürüstlükleri, çalışkanlıkları ve sorumluluk duyguları hiç tartışma götürmez. Ama öylesine sevimsizler ki, bir dâvanın savunulması için ortaya çıkıp ağızlanın açtılar mı bir çuval inciri berbat ediyorlar. Ağızlarından inci dökülse, bunlar dinleyen kulaklara çakıl gibi doluyor.

Bu çeşit politikacılar, en ziyade C H P. içinde göze çarpıyor. Niçin böyledirler ? Bunun basit bir sebebi var: Kendilerini o kadar beğeniyorlar, kendilerinde öyle çok marifet tevehhüm ediyorlar ki karşılarındaki herkesi küçümsemekten kendilerini alamıyorlar ve bunu belli ediyorlar, o zaman, çekilmez derecede sevimsiz birer varlık haline geliyorlar.

Söyledikleri söz, yahut savundukları dâva doğru olmasa ve bu, bazen gerçekten milli menfaatleri ilgilendirmeğe insan omuz silkip geçecek. Nihayet, o takdirde zarar görecek elan kendilerinden ibaret kalacaktır. Ama onların tutumları, onların davranışları en makul insanları çileden çıkarıp da reaksiyon doğurunca kolaylıkla halledilecek meseleler çatallaşıyor, bin tane ihtilât çıkıyor, akıllar susup hisler konuşuyor ve en sonda ya iş çıkmaza giriyor, ya zedeleniyor, yahut da bir başka kudretin kendi prestijini ortaya koyup kördüğümü çözmesi gerekiyor.

. Bir politikacıda, eğer sistem Demokrasiyse, üç hususu birbirinden ayırmak lâzımdır: Meziyetler, hususi hayatta sevimlilik ve politikada sevimlilik! Bunların üçünün, ayrı ayrı bulunması şarttır. Politikacı, bazı diğer meslek mensupları gibi, ortada olan, onun için üzerinde çok tartışılan kimsedir. Bu bakımdan, dostu kadar düşmanının da bulunması ve düşmanlarının kendisine rahmet okumaması tabiidir. Ama, mesele bu değildir. Mesele, sevimsizliği bir handikap haline getirmemek ve halk tabiriyle "sinire batmamak"tır. "Sinire batma" sebeplerinin başında gelen ise, ukalâlık ve fodulluktur. Meziyetin insanı ukalâ yaptığı doğrudur, ama, olgunluğun da ukalâlığın panzehirini teşkil ettiği bir başka gerçektir. Çok genç politikacı, olgunluğun faziletini, mevcut bir modele bakıp görebilir, anlayabilir.

Politika sahasında öyle tipler görülmüştür ki zerrece meziyeti bulunmayıp hususi hayatında son derece sevimsiz olduğu halde politikada sevimli görünmüştür ve parlaklığı bir kuyruklu yıldızınki kadar ömürsüz de bulunsa tesir icra etmiştir. Bu, politikada sevimliliğin önemini göstermeye yeter. Bir kürsüye, duruşu favul halinde çıkıp cırlak bir sesle onu bunu cahillikle suçlamaya kalkışmak veya bir Grup toplantısında iri kıyımlığa güvenip cılız görünüşlü kimseleri pataklamak üzere hamle yanmak politiks. hayatında avantaj olmaktan uzaktır.

...ve bir gün gelir bu tipler o hale düşerler ki ne meziyetlerine, ne hususî hayatlarındaki sevimliliğe kimse bakar, bir fiskede siyaset hayatının karanlıklarına itilip devitilirler.

Fethi Gürcan Matraktaki duruşma esnasında yüzleştiriliyor
Doğru söyleyeni dokuz Köyden kovarlar

"— Fakat toplantıda, liderlik ilerinde anlaşılamadı!"

Bu hafta, 12 sanık daha tahliye dilince bütün tahliyeler 23'ü buldu. Yeni tahliye edilenlerden isimi bilinen kimse, Necati Ünsalandır. Ona, Avakut Saffet Olgaç da katıldı. Bubi mukabil, sanıkların suçlamak istedikleri Kurmay Albay Rumi Ahıskalı hakkında bir takibata lüzum olmadığı anlaşılarak o iş bitirildi

Politikacılar

Hayal ile hakikat

O gün Emekli General Sıtkı Ulay her zamankinden birkaç kere daha fazla şık giyinmişti. Lâcivert elbisesi ve bordo kravatı, kâğıt gibi kolalı gömleğiyle Meclis koridorlarında göründü. Rastladığı her gazeteciye, her Parlâmento üyesine aşıneşeyle selâm verdi, tebessümler ğıttı. Senato toplantısına daha bir iç dakika olduğumdan Meclisin koalisyon Koridoru adı Terilen korirumda bazı dostlarının yanına otur- O sırada etrafında bulunanlar ni parti konusunda tartışlıyorlar- Bir gazeteci Ulaya sordu:

"— Paşam, yeni bir teşebbüsünüz mış. Doğru mu?"

Ulay neşeyle cevap verdi:

"— Düşünüyoruz, bir parti kuryı düşünüyoruz."

"— Ama şimdi Sıkı Yönetim var. Bu şartlar altında, bilmem ki nasıl olur?"

"— Biz de zaten Sıkı Yönetimlin bitimini bekliyeceğiz. Hazırlıklarımızı ona göre yapıyoruz."

"— Lider olacakmışsınız, ha?"

Ulay bu soru üzerine gevrek bir kahkaha attı ve:

"— Canım bizim liderliğimiz önemli değil.. Önemli olan şahıslar değil, fikirler.. Kim olursa, olur lider" dedi. Sonra bu konuda fazlaca bir şey söylemek istemediğinden Senato toplantısına katılmak üzere salona doğru yürüdü.

Geride kalanlar aynı konuya döndüler ve yeni parti üzerinde tartışmaya başladılar.

Ulay ertesi gün daha da neşelendi. Sabah gazetelerini büyük bir merakla bekledi. Eline ilk olarak Tercümanı aldı ve manşette kendisiyle ilgili sekiz sütunluk haberi sindire sindire okudu. Gazete Ulayın bir parti kuracağını ve yeni partinin prensiplerimin neler olduğunu Ulayın ağzından günün en önemli haberi olarak vermişti. Tam o sırada telefon çaldı. Karşıda Tercüman gazetesinin muhabiri vardı. Gazeteci, Ulaya haberi görüp görmediğini sordu. Emekli General neşeyle:

"— Benim Tercümanla pek aranı yok ama, bak bu seferi iyi" dedi. Sorulan suallere, ilk demecinin Stepinde birşey katmadan cevap verdi ve diğer gazetelerde birer sütun üzerine yer alan demecini tetkike koyuldu.

Eski MBK üyesi Emekli Generalin Basına yaptığı açıklama birkaç noktada toplanmaktaydı. Ulay yeni bir partinin kurulacağımı kesin olarak belirtiyordu. Partinin prensipleri aşırı sağ ve sol cereyanlara karşı olacaktı! -Sanki başkası mümkünmüş gibi...- Atatürk ilkelerini candan benimseyecekti! -Sanki başkası mümkünmüş gibi..." Türkiyeyi ulaşmak istediği Batıya büyük bir

Yatsıda Sönen Mum

Bu sütunlarda bir tekzip yayınlamaya, geçenlerde mecbur bırakıldık. Tekzip, 20-21 Mayıs sanıklarından ve hareketin elebaşılarından Turgut Alpagutun avukatından geliyordu. Alpagut 20-21 Mayıs gecesi, taşımak hakkına sahip ol madiği bir üniformayı sırtına geçirip Harbiyeye çıkan, orada emirler veren, sonra o kılıkta 229. Piyade Alayında marifet yaparken enterne edilen, ama hesap saatinde "Hiç bir şeyden haberim yoktu.- İhtilâli ben radyodan öğrendim. Aa, sırtımda üniforma mı varmış? Ha, sahi! Kolaylık olsun diye giymiştim. Merak saikiyle dolaşıyordum." diyen kimsedir.

Peki, avukat neyi tekzip ediyordu? Hiç bir şeyi. Sadece, yazdıklarımıza hiddet buyurmuştu ve böyle bir yazı yayınlatırsa, her halde herkesin "Aaa, ne avukat!" diyeceğini sanıyordu.

Bu söz, bu hafta sarfedildi. Herkes, "Aaa, ne avukat!" dedi. Ancak, bakınız neden:

Avukat bir savunma tanığı göstermiştir: Tayyar Baransal. Baransel dinlenildi. Turgut Alpagut ile bir misafirlikte beraber bulunduklanın, radyodan anonsa işitince Alpagutun "şoke olduğu"nu, kendisine "Beni Harp Okuluna bırak!" dediğini, giderken yanlarında Bahtiyar Yaltayı da beraber aldıklarını söyledi.

Bunun üzerine, Fethi Gürcan kalktı ve tanığın özel bir durumu olduğunu bildirdi. Gürcanın açıkladığına göre Tayyar Baransel isyandan bir gün önce Alpagut ile Aydemiri arabasına alıp dolaştırmıştır ve yapılan konuşmalara şahit olmuştur. Gürcan söyle dedi:

"— Şimdi burada, Alpagutun isyanı sanki misafirlikte tesadüfen öğrenmiş KİM konuştuğunu görüyorum. Doğruyu söylesin!"

Gürcanı, mikrofonda Talât Aydemir takip etti. İşte, bildirdiği:

"— Pazar günü Turgut Alpaguta ben, bu arkadaşın arabasıyla gezdirdim, alacağı vazifeyi anlattım. Görevlendirilecek birliklerin yerlerini gösterdim."

Nihayet, bu durum karşısında. işte konuşan savcı:

"— Avukatın savunma tanığı diye buraya getirdiği tanığın olaylarla ilgisi bulunduğu anlaşılıyor. Kendisi hakkında re'sen takibata geçeceğiz.-";

Balon, İğne yemişçesine sönmüştür.

Şimdi, daha iyi anlaşılıyor değil mi: Abesin savunulması, gerçekten kabil olmuyor!

Nesiller ve nesiller, tıpkı Yassıada Duruşmalarının zabıtları gibi Mamak Duruşmalarının zabıtlarını da dikkat ve ibretle okumalıdırlar.

Ta ki, insan denilen nesne iyi anlaşılsın.

Turgut Alpagut
Bir divit hikâyesi

hızla götürecekti. -Ne yeni fikir! Hasılı demek istenilen şuydu: CHP nin devrimci hüviyetinin ötesinde, daha ileride bir siyasi topluluk meydana getirilecekti.

Eski defterler..

Ulayın teşebbüsü yeni değildir. Emekli General bu fikre çok evvelden beri yatkındır. Bu konuda ilk teşebbüsler, daha MBK idaresi sona ermeden yapılmıştır. MBK cılar seçim sonrası bir Millî Birlik Partisi kurarak ortaya çıkmayı ve siyasi hayatlarını bu teşekkülün içinde idame ettirmeyi düşünmüşlerdir. O sıralarda yurt içinde yaptıkları gezilerde karsılarına çıkan halk topluluğu, kendilerine gösterilen izzet-i ikram, küçük kasaba, meydanlarında atılan, nutukların radyoyla nakledilmesi ve tutulan alkış ihtilâlcileri büyük çapta ümide kaptırmış ve geniş halk kitlelerini' etklliyecekleri fikri kafalarında yerleşmişti. Bunda, zamanın icapları dolayısıyla gazete sayfalarında yer alan resimlerinin de büyük çapta tesiri olmuştur.

MBK cılar o târihlerde bu havayla masaya oturdular. Bir Milli Birlik Partisinin Türkiyede büyük çapta iş gereceğini, faydalı olacağını vs kuvvetli taraftar toplayacağını birbirlerine anlattılar." Ancak daha da fazla ileri gidemediler. Zira MBK arasında bir evvelinden başlıyan grup laşmalar, MBK kudret ve kuvvetini kaybettikçe -genel seçimlere yaklaşıldığı sıralarda- arttı. Ayrıca bu gruplaşmaların fiili son uçları ortaya çıktıkça -Madanoğlu olayı- bir gitme ve kalma mücadelesi başladı ve her grup kendine göre bir yol tuttu. Böylece Milli Birlik Partisi fikri uzun zaman sadece bir düşünce olarak, anada sırada hatırlanır oldu.

Seçimleri müteakip Tabii Senatörlerin durumu biraz daha güçleşti. Artık gruplar tamamen belli olmuş, ayrılan odalarda türlü fikirler tartışılmaya başlanmıştı. Günler geçtikçe işler karıştı. Eski MBK tiyelerinin bir kısmı bir yola, diğer bir kısmı bir başka yola girdi. Hatta Kadri Kaplan gibi bazıları tamamen başka yolda düşünmeğe başladılar.

Bu kargaşalıkta Ulay kendisini Senatoda çok yakın bir politikacı buldu: Avukat Esat Çağa -Cumhurbaşkanı kontenjanından senatördür- Ulayın bir parti kurma düşüncelerinin Çağa da yanındaydı. Gerçi' kendisinin elinde bir gecekondu parti vardı. Vardı ama, daha geniş girişilecek teşebbüs Memleketçi Partinin üslerinde muvaffakiyet sağlıyabilecekti.

Emekli General Ulayla, politikacı Çağanın ilk teşebbüsü bir Çiftci Partisi kurmağa dayandı. Ulayın vs Çağanın büyük çiftçiyle yaptığı temaslar her ikisini fazlaca ümitlendirdi. Küçük çiftçi ise, ister istemez peşlerinden gelecekti.

Ancak ümit fazla sürmedi. Dağın arkası dolaşılınca Çağa ve Ulay, bütün düşündüklerinin büyük çapta hayalden ibaret olduğunu anladılar. Olayların gelişmesi iki parti kurucusunun teşebbüslerini bir müddet geri bıraktı.

Toplanalım arkadaşlar,.

20-21 Mayıs olaylarının hemen peşinden Ulayın zihninde gene bir

Esat Çağa - Sıtkı Ulay
Al birini, vur ötekine!

kıvılcım parladı. Artık ihtilâl fikrinde olanların ayağı suya ermiş, Türkiyede yerleşmesi istenilen rejimin sağlam temellere dayanarak oturmağa doğru gittiği görülmüştü. Bu anada Tabii Senatörler arasında anlaşılmaz bir bağ kuruldu. Eski ihtilâlciler beraber olmanın değerini anladılar. Aralarına Kadri Kaplanı 'bile aldılar. Gerçi ufak tefek anlamazlıklar ve ayrılıklar halen mey cuttu ama, geçen günlere nazaran adamakıllı toplanılmıştı.

Hal böyle olunca çok eskiye, Millî Birlik Partisi düşüncelerine dönüldü. Yeni bir partinin kurulması gerekçesi şöyle arandı:

"CHP ile AP arasındaki mücadele memleketi bazı noktalarda sarsmaktadır. AP bir geri zihniyetin temsilcisidi?. Mücadele, devrimci bir partiyle gerici bir parti arasında devam etmektedir. Birisi, geriye devamlı taviz vererek muvaffak olma sevdasındadır.

Buna mani olmak gereklidir. Öyleyse yapılacak iş, CHP yi merkez kab-..: edip, onun daha solunda, devrimler bakımından daha radikali sosyal görüşü biraz daha kesin, yani daha ilerici bir parti kurmak ve mücadeleyi bu vasata getirmektir. Böyle bir partiyle CHP nin yapacağı mücadele, ortamı çok başka şekle sokacaktır. AP ye gelince, kendi kabuğunda gerici bir zümre olarak kuruyup gidecektir."

Eski ihtilalciler böyle düşünün. ortaya çıkmak -için bir yol aradılar. CHP içindeki çekişmeyi kendileri bakımından faydalı buldular. Politika sahnesinde isim yapmış olanları aralarına almayı denediler. Doğan, Gülek, Göle ve Erim böyle bir teşebbüste büyük fayda temin edecekti. Ancak Erim, kendisine yapılan kura gülümsiyerek cevap verdi ve oralı dahi olmadı. Onun gözü, CHP yi alıp istediği yere götürmekteydi. -Bir defa Menderesin kucağına götürmeye kalkışmış, her şeyi yüzüne gözüne bulaştırmıştı-.

Ayrıca, 14 lerin sağlam grupu bu teşekkülün içine alınabilirdi. İki Orhanlar ve diğerleri böyle bir çatıda beraber çalışılacak insanlardı. Tabii Senatörlerin hemen hepsi işe "evet" diyebilirdi. Nitekim Ulay, Sezai Okanla yaptığı görüşmede ortamı iyi buldu. Yurdakuler, Kaplan, Ersü, Karavelioğlu, Özgüneş teşebbüsü iyi karşıladılar. Yıldız, Küçük, Gürsoytrak her zamanki gibi temkinli davrandılar. Acuner ve Aksoyoğlu ise fazla yaklaşmadılar.

İşte bütün bu temaslardan sonradır ki Ulay, yeni bir partinin kurulacağını açıklamakta mahzur görmedi. Memleket çapındaki geniş teması ise Çağa yapacaktı. Paha şimdiden birçok görüşmeler yapmış ve fikir, kendince makul karşılanmıştı.

olay ve Çağa birkaç aya kadar partiyi kuracaklardır, Ancak her iki kurucunun bu işten de birden vazgeçmeleri mümkündür. Zira gelişecek olaylar karşısında Çağa ve Ulay her zaman olduğu gibi, arkalarına baktıklarında kimseyi, göremezlerde hiç şaşmamak lâzımdır.

Düşünülen istikamette bir partinin lüzumu ve önemi konusunda kimsede bir tereddüt yoktur. Ama 1945'te de, Türkiyenin asıl "Öteki Parti"sini, iyi niyeti ne olursa olsun, çapı itibariyle Nuri Demirağ kurabilmiş değildir.

Y.T.P.

Yeniden doğuş

Milliyet gazetesinin foto muhabiri içeri girdiği zaman YTP Grup Yönetim Kurulu odasında Alican, Esat Kemal Aybar ve Nurettin Öztürk bir masanın başında, Öçten, Perinçek bir başka tarafta oturmuş tatlı tatlı sohbet ediyorlardı. En fazla konuşan şişman YTP milletvekili Aybardı. Sanki işi tatlıya şimdiden bağlamak istermişçesine gayret sarfediyordu. Foto muhabiri kendisine verilen talimattan ötürü -muhabire havanın gergin olduğu söylenmiştir. çekine çekime sordu:

"— Bir resminizi çekebilir *mir* yim efendim?"

Alicandan evvel Perinçek ve Aybar cevap verdiler:

"— Tabii talbii." Sonra dönüp Genel Başkanlarına baktılar. Öçten ve Berinçekin bulunduğu yeri göstерip:

"— Beyfendi, şöyle buyursanız da hep beraber olsak" dediler. Ali" can kendime has ağırlığıyla cevap verdi:

"— Ben burada oturuyorum. Masam burası.. Sizler gelin de, çektirelim.."

Perinçek ve Öçten yerlerinden kalkt.lar. Genel Balkanın etrafında (Hailindi. Dudaklara şöyle tatlı birer tebessüm oturtuldu ve objektife bakıldı. Foto muhabiri biraz gecikince Alican ve Öçtenin dudaklarına takılan tebessüm söndü. Böylece, flaş patladı ve grup hemen eski yerini aldı.

Fotoğrafın serencamı Meclis koridorunda pek az sonra işitildi ve büyük gürültüler kopacağı sanılan YTP Grupunda "enteresan"lığmı kaybetti.

YTP nin salı günü toplanan müşterek Grupu iste böyle bir hava içinde başladı. Milletvekili ve senatörlerin tümü olmasa bile büyük

bir çoğunluğu hazırdı. Herbiri bir Alicana, bir Öktene bakıyor, kimin ne söyliyeceğini merak ediyordu. Alican bütün soğukkanlılığıyla Grupu evvelâ süzdü. Görenler, sonucu evvelden biliyor sanırlardı. Gerçekten bu hisse kapılanlar yok değildi. Üstelik biraz da hakları vardı. Zira bir gece evvelinden herşey hazırlanmış, muhtelif sivri uçlarla konuşulmuş ve Öçtenin durumu altmışaltıya bağlanmıştı. Meselâ Perinçek her ne kadar Öçteni tutuyorsa da, Alicanın karşısında fazlaca sıkı basamıyor, meselâ Eriş durumu her ne kadar iyi görmüyorsa da Genel Başkan hakkında fazla konuşmaya yeltenmiyor, doğu illeri milletvekillerinin pekçoğuna gelince bir "ikinci lider gibi olan Azizoğlunun etrafında meseleyi uzaktan kollamaktan iteri gitmiyorlardı. Rahatsızlanan Y.T.P. nin A.P. li üç ocak başkanıydı. Tahsin Türkay, seçim bölgesi arkadaşı Öçtene bugün ziyadesiyle güvem vordu. Talât Asal ve Ata Bodur Öçtenin açıklamalarıyla Grupun birbirine girecegirden ve karışıklık sonunda, Alicanın "pes" diyeceğinden emin bulunuyorlardı.

Öçte böylece söz aldı.

Eski Ulaştırma Bakanının söyledikleri Alicanı itham etmekten ziyade kendisini savunma şeklinde oldu. Rifat Öçten, istifasının sebeplerini bilinen meseleler üzerine bina etti ve Alicanın kendisi hakkında yanlış yargıya vardığını ifade etti. Üstelik bütün bunlar kendisini çekemiyenler tarafından Alicana aktarılmış ve liderle arasında durup ehınmken patırdı çıkarılmıştı.

Öçten istifasının ana sebebini PTT Genel Müdürünün emekliye şevkiyle ortaya çıkan olaya başladı. Bu işleme sebep irendi kendine verdiği bir karar değildi. Güvenlik Kurulunda EMİNSU'ların . Devlet hür metlerinden alınmalarının kararlaştırıldığını ve bunun üzerine PTT Genel Müdürünü işinden aldığını belirtti. Bunları söylediği sırada Alicanın bir iki defa soğukça gülümsediği ve kafasını salladığı gözden kaçmadı.

Öçten bu konudan sonra yeniden meşhur Japonya seyahatına avdet etti. Japonyaya gitmesine bidayatte İnönü muhalefet etmemişti. Herhangi bir itirazda bulunmamızı. Daha sonra Alican. Paşanın gidilmesini istemediğini kendisine söylemişti. Üstelik işlerin tende PTT Genel Müdürünün parmağı vardı. Taa İstanbuldan Ali Sohtoriki alıp getirmiş, İnönüye ricacı etmiş ve kararname tam imzalanırken İnönü bunu reddetmişti. Halbuki Kararnameyi bütün Bakanlar imzalamıştı.

Allah razı olsan.

Eski Ulaştırana Bakanı sözlerinin bundan sonrasını CHP aleyhinde bir kampanyaya girişmişcesine sarfetmeğe başladı. Efendim, Alican eksik olmasın, kendisi için İnönüyle çok ama çoook mücadele etmişti. Bütün mesele koskoca Bakanın isini gücünü bırakıp kendisiyle uğraşması, kendisi için "komplolar Lazırmasıydı. Öçten işte buna dayanamamıştı!

Bundan sonra gene Alicana dönen Öçten, Genel Başkana kırgın olduğunu söyledi. Kendisi hakkında, mevcut olmadığı bir Grupta ileri geri konuşmuştu. Öçten, sağda, solda "İstifamın gerçek sebebini açıklarsam Hükümet istifa eder" diye konuşmamıştı. Alicanın bu ithama yanlıştı. Ayıptı. Alican lâfın burasında hafifçe söz attı ve:

"— Bunları söylediğimi duyuyorduk. Eğer böyle bir şey varsa şurada söyle de, bilelim" dedi.

Öçten devam etti ve sözlerini Y.T.P. adına yaptığı tasarruflardan dolayı C.H.P. tarafından sevilmediği ve ayağının kaydırıldığı seklinde bitirdi

"Böyle demedin mi?"

İkinci raund Alicanın konuşmasıyla açıldı. Önce hafif, sonra şiddetli yumruklar Öçteni sarsmağa başladı. Alican evvelâ Öçtenden sordu:

"— Öçten, seninle, Koalisyondan ya beraberce ayrılına veya vazifeye hep beraber devam ederiz diye konuşmadık mı?" Öçten boynunu büküp:

"— Evet" dedi.. Alican bundan sonra olayları sırasıyla anlatmaya başladı.. Japonya seyahati konuşunda ihtilâf oldukça karışıklığa sebebiyet vermişti. Alican:

" —Öçten bu konuda seninle konuşup, gitmenin doğru olmıyacağıra, karışık günlerde nazarı dikkati çekeceğini, bazı makamların bu geziden hoşlanmadıklarını konuşup anlaşmadık mı?" diye sordu. Öçten boynunu büküp:

"— Evet" dedi.

Alican devam etti:

"— Seninle, sağda solda ileri geri konuşuyorsun.. Güvenlik Kurulunda bile dikkati çekiyorsun, kritik günler yaşıyoruz, biraz dikkatli olmak gerekir diye konuşup, anlaşmadık mı? Bana haklısın diye cevap vermedin mi?"

Öçten buna da itiraz etmedi. A-

Ekrem Alican
"Değil mi, Öçten"

Rifat Öçten
"Herkese güler talih.."

Yusus Azizoğlu
Doğunun başı

Ata Bodur -Talât Asal
Kapının önünde bir çift

lican daha sonra Grup içinde ve dışında Öçtenin, kendisini askerlerden korkmakla itham ettiğini ve adeta onların elimde oyuncak olduğunu, söylediğini belirttikten sonra tekrar Öçtene döndü:

"— Bunları söylediğin sıralarda PTT Genel Müdürünün değiştirilmesi konusunda Genel Kurmay Başkanına müracaat ettiğin yalan mı?" diye sordu. Öçten itiraz etmedi. Alican - sollerinin sonunu getirdi:

"— Bu olayı Barbakanın iyi karşılamadığını söylediğimde bana hak verdiğin doğru değil mi?"

Böylece Öçtenin sorgusunu -tamamladı ve yargıya vardı:

"— Öçtenin bunların dışında bildikleri varsa çıkar, -burada söyler. Eğer haklıysa Koalisyondan hep beraber çekilir gideriz.." dedi.

Alicanın konuşmasından sonra etrafta birkaç kişi alı al, moru mor fırladı. Tahsin Türkay dişlerini birbirine geçirerek Öçtene alabildiğine tehdid savurdu. Perinçek tüyle Öçtenin koluna girdi ve kendisini salonun bir köşesine götürerek kahve ikram etti.

Sonuç ne olacak.

Perde böyle indi ve Y.T.P., partinin genel politikasını tekrar görüşmek üzere ertesi günü toplanmaya karar verdi. Ertesi gün partinin genel politikası, bir evvelinden farksız, belki de onbeşinci defa tesbit edildi!

Gerçi çarşamba günü kesin bir karara varılmadı ve bir gün sonra gene toplanmaya karar verildi ama Alicanın yaptığı uzun konuşma ve Grupun havası işin seklini, şemalini ortaya koydu. Zira Alican milletvekillerine gerekli tehdidi savurmuştu:

"— Memleketin menfaatlerini düsünür karar verırrsiniz. İsterseniz Koalisyondan çekiliriz. Biz de bu işten, hiç değilse kurtulmuş oluruz"

Y.T.P. de, devam eden gürültünün bu defa kesin olarak önü alınacaktır. Zira Bodur, Türkay ve Asaf Haysiyet Divanına verilmişlerdir Bunların ayrılmasıyla Kaalisyonun netameli ortağı rahatlıyacaktır Ayrıca Nizamettin Erkmen, Hüsamettin Atabeyli ve Rahmi Arıkan adlı Y.T.P, liler de partilerinden ilişiklerini, başlarına geleceği iyi bildiklerinden şimdiden kesmişlerdir. Bu işten en fazla zarar gören muhakkak ki Bolu Senatörü- Rahmi A" rıkandır. Partizanlığıyla meşhur Arıkan bundan böyle bazı mercilere tesir edemiyecek ve onu şuradan alıp,. bunu şu işe yerleştiremiyecektir!

istanbul

Gerçeğin sesi

Bu haftamın içinde bir gün İstanbulda, dolmuşların birinde yolcular, evvelki haftadan beri günün konusu olan, "partilerin tek Belediye Bas-anı adayı etrafında birleşmeleri" konusu üzerinde konuşuyorlardı. O na kadar hiç bir lâfa karışmayan ve sadece söylenenleri dinleyen şoför birden yolculara döndü ve:

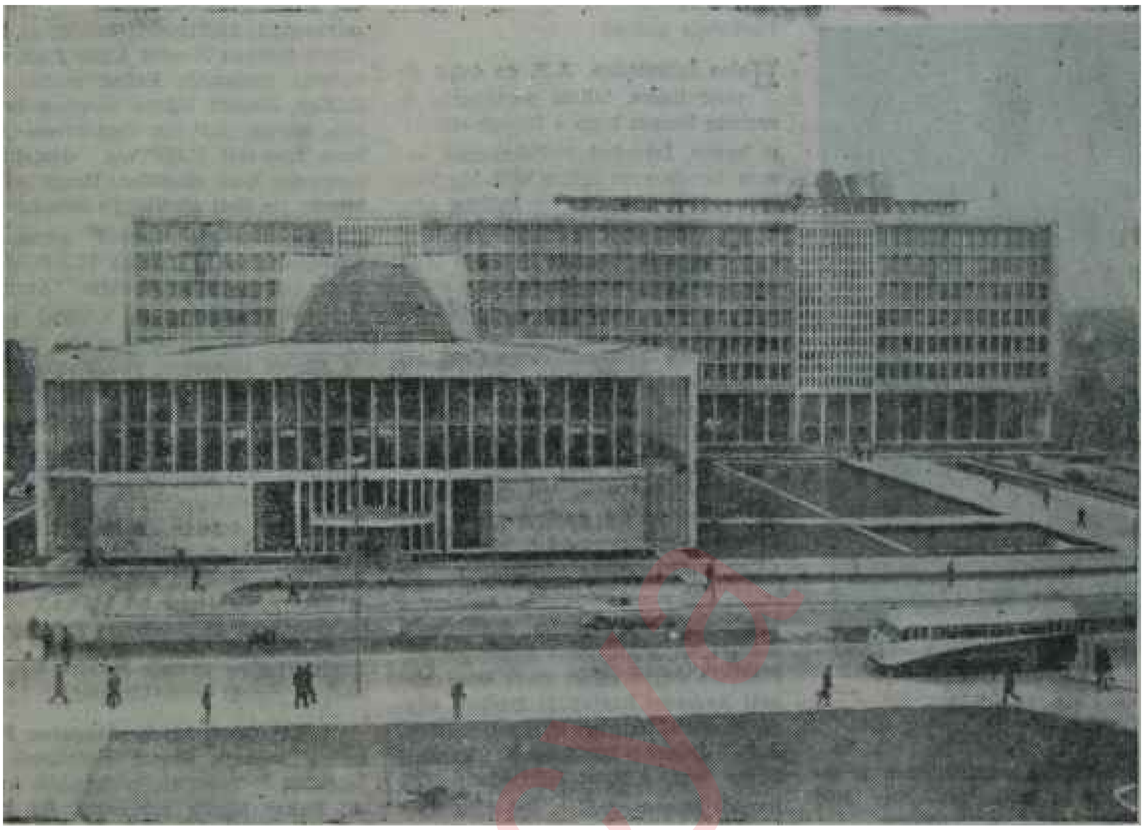
"— Onu bunu bilmem, Necdet Uğur Belediyenin başında kalmalı. Gece gündüz demiyor, çalışıyor. Palavrası, da yok. Yapılacak diyor, yapılıyor. Yapamıyacağım diyor, anlıyorsunuz ki bu derdi daha çekeceksiniz" dedi.

Şoförün bu samimi kanaatine yolcuların hepsi iştirak etti.

İstanbulda birçok mesele halk arasında dolmuşlarda- görüşülür. Bilhassa Trafik, Pahalılık, İdareden Şikayet konuları, o anda birbirlerini tanıyan insanlar arasında iki-üç dakika 'içinde müzakere konusu oluverir. Dolmuşlardan yükselen ses halkın sesidir ve gerçeğin ta kendisidir.

Necdet Uğur
İş bilenindir.,.

İstanbul Belediye Sarayı
Dışı kalaylı içi alaylı

İstanbul halkı, şimdiye kadar hiç kimseye nasibolmayan bir şekilde Necdet Uğuru tutmaktad r. Hem de Necdet Uğur, iflâs etmiş bir Belediyenin başında olduğu halde, gene de halk kendisini sevmekte ve ona inanmaktadır. Uğura Belediye Başkanlığı teklif edildiğinde, "Aman gitme! Orası bir belâlı yerdir, ne yapsan yıpranırsın" diyen dostları, doğrusu bugün kendi sözlerinden utanmaktadırlar.

İşin gerçeğini aramak lâzımgelirse, bugünün şartlan içinde Uğur olsun olmasın, İstanbul Belediyesinin başına dört partinin üzerinde ittifak edeceği, tarafsız bir Belediye Başkanı getirilmesi bir zarurettir, rek devlet idaresinde, gerekse ma- Türkiyede son üç-beş yıl içinde gerek devlet idaresinde, gerekse mahalli idarelerde şartlar çok değişmiştir. Belediyeler ve Başkanlık makamları politik mevki olmaktan çıkmıştır. D.P. devrinde alışıldığı gibi, iktidarda olan partinin, Belediye ile istediği gibi oynaması, kendi menfaatlerine âlet etmesi artık mümkün değildir. D.P. devrinde doldurulan Belediye kadroları ile, sırf politik menfaatler için yapılan usulsüz tasarrufların meydana getirdiği yaralar, 27 Mayıs 1960'dan bu yana üç yıldan fazla bir zaman geçtiği halde hâlâ sarılamamıştır. Böylesine büyük ve acı bir tecrübeden sonra herhangi bir siyasî partinin Belediyede istediği gibi at oynatması asla mümkün olamıyacak bir hâdisedir. Buna teşebbüs edenin halk oyundan göreceği tepki çok sert olacaktır. İtiraf edelim ki, bu sert tepkinin açacağı yaralar, 1960 öncesinden de büyük olacaktır.

Tarafsız Başkan arzusu

Artık İstanbul halkı, hizmete yönelen idareyi tasvip etmekte ve onun peşinden gitmektedir. Halk, yolunun yapılmasını, elektriğinin gelmesini, suyunun akmasını, şehrinin temizlenmesini istemektedir. Hangi partiden olursa olsun, halkın, Belediye içinden menfaat temin etmeye kalkışan grupların vaadlerine karnı doymuştur. Şimdiye kadar İstanbul Belediyesi alabildiğin? istismar edilmiştir. Partili Belediye başkanları kendi partilerinin emellerine hizmet etmek için Belediyeyi kullanmışlar, bazı açıkgözler Belediye üzerinden menfaat teminine gitmişler, Belediyenin arsaları üzerine oturmuşlar, binalarım gasbetmiş, şehrin denizini doldurmaya yeltenmişlerdir. Bu konuda bilhassa İstanbul için, birçok misal vermek kaabildir. Belediye-

Kulağa küpe..

Ayinesi iştir kişinin...

Hav, hav, hav.., Resmî ilânların savunucuları, AKİS'e karşı görüşlerini söylüyorlar!

Ekrem Özden
Pembe rüyalar

den alabildiğime menfaatlenen gruplar elbette iki eski günlerin geri gelmesini arzulamaktadırlar. Bu yüzden menfaat grupları, mensup oldukları partinin Belediyeye hâkim olması için şimdiden kolları sıvamışlardır. C.HP.'de de, A.P.'de de ve hattâ diğer partilerde de, Belediye seçimlerinde parsayı toplamak için uğraşanlar, hazırlananlar mevcut tur.

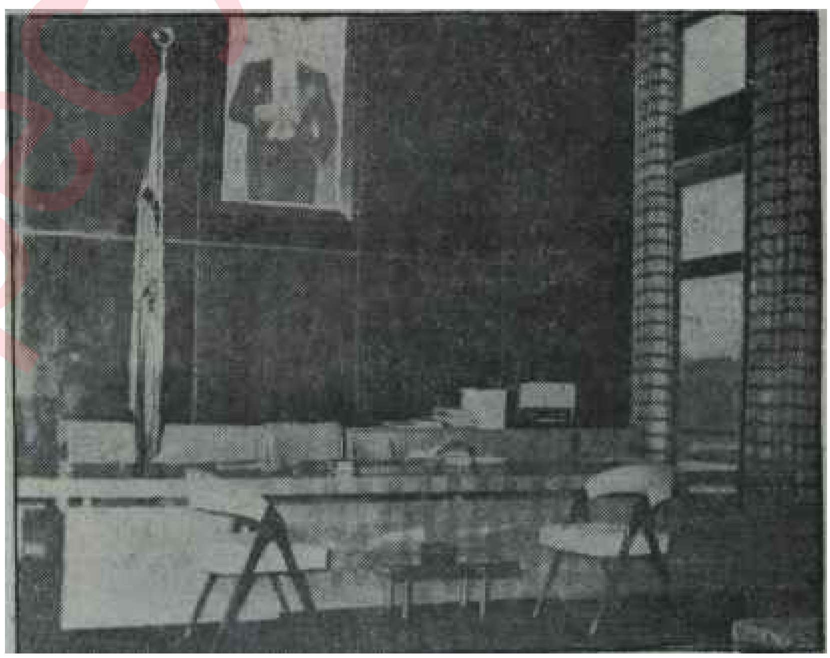
Ancak, bu partilerdeki sağduyu sahibi kimseler, Türkiyenin kalbi sayılan İstanbulun Belediyesinin başına getirilecek su veya bu partiden bir başkanın mahzurlarını gayet iyi bilmektedirler. Meselâ, gelen başkan hangi partiden olursa olsun, işe kendisini başkanlığa getiren partililerin arzularını yerine getirmekle başlıya çaktır. Bu da Basında ve bütün İstanbul halk oyu üzerinde şimşeklerin çakmasına sebebiyet verecektir. Tabiatiyle, böyle bir belediye de Hükümetin karşısına koskoca bir problem olarak çıkacaktır. Hattâ, İstanbul Belediyesi üzerinde başgösterecek ihtilâfların Hükümette bile büyük siyasi buhranlara sebebiyet vere bileceği söylenebilir. Partiler içinde gerçeğe inebilenler, İstanbul Belediyesinin bu açık manzarasını gayet iyi görmektedirler.

Partilerin görüşü

Halen İstanbulda, A.P. de dahil olmak üzere, bütün partililerin üzerinde hemen hemen ittifak ettikleri husus, İstanbul Belediyesinin basına tarafsız ve işinin ehli bir başkan getirmektir. Bu tip başkan adayı da, hiç şüphesiz, İstanbulun halihazır başarılı Belediye Başkanı Necdet Uğurdur. Nitekim halktan gelen sese kulak kabartan A.P. İkinci Başkanı Necati Arıbaş ilk çıkışı yapmış ve Milliyet gazetesinin siyasi partiler muhabiri Suat Türkere verdiği bir demeçte, dört partinin üzerinde ittifak edeceği tarafsız bir Belediye Başkanının İstanbul halkının ittifakıyle veya ittifaka yakın bir ekseriyetiyle seçilmesinin beledî hizmetler bakımından büyük faydalar sağlıyacağını söylemiştir. İsmini açıklamamakla beraber böyle bir başkan seçilmesinin gerekçesini hizmet ve partizanlık yönünden demecinde gayet güzel ifade eden Necati Arıbaşın kastettiği Başkan adayı, Necdet Uğurdan başkası değildir. AP. İkinci Başkanının kanaati böy'e iken, A.P. teşkilâtında müfrit kanadı temsil edenler. Belediye Başkanlığı için -Mümtaz Tarhanın adaylığını istediler. Ancak, Mümtaz Tarhan böyle bir vazifeyi kabul etmiyeceğdni bildirince, teşkilâtta,. tarafsız Başkan Necdet Uğur fikri etrafında toplanıldı. Fakat müfrit A. P.'liler, Necdet Uğuru tarafsız Başkan olarak A.P.'nin desteklemesini, buna mukabil C.HP.'nin desteklememesini ileri sürdüler. Hangi akla hizmet ile ileri sürüldüğü anlaşılmayan bu fikir hiç rağbet görmedi. Tarafsız Başkan fikrine CHP. den gelen ses de müsbet oldu. Ancak, Belediye Başkanlığına kendini pek yakıştıran Ekrem Özden, bu konuda fikrini söylerken yuvarlak sözler kullandı ve "Başkan partili olursa ne çıkar?" dedi. Bu söz doğrudur. Ama. daha ziyade yarın için doğrudur. Bugünün şartlandır ki bütün par tilerin destekleyeceği bir Belediye Başkanını faydalı hale gelinmektir. Bu Başkan pek âlâ partili olabilir. Ama partiler, bir partiliyi müştereken desteklerler mi ki?

C.H.P. teşkilâtının, İstanbul halkının isteğine uyarak Necdet Uğuru destekleyeceği muhakkaktır.

Y.TP. Genel Merkezi tarafsız Belediye Başkanı fikrini desteklerken, İstanbul İl Teşkilâtı mütereddit kaldı. Fakat küçük partilerin, iki büyük partinin desteklediği Tarafsız Başkan fikrinde birleşmeleri son derece normaldir.

İstanbul Belediye Başkanının odası ve masası
Müşteri bekleyen dükkân

D İ L C İ L İ K

Kurultaylar

Kaptansız bir gemi

Orta boylu, topluca, kır saçlı adam, oturduğu yerden mikrofona, üzgün tur sesle:

"— Sayın misafirlerimiz; yapılan yoklamada, 613 üyeden, salonda ancak 242'sinin bulunduğu tespit er dilmiştir. Esefle söylemek isterim ki, çoğunluk sağlanamadığından, Kurultay, yarın sabah tekrar toplanmak üzere tehir edilmiştir" dedi.

Olay haftanın basında, pazartesi günü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi salonunda geçti. Orta boylu, kır saçlı adam CHP Edirne Senatörü, Halkevleri ve Türk Dil Kutumu Genel Başkanı Tahsin Banguoğlu idi. O gün her üç yılda bir yapılması teamül haline gelmiş olan Türk Dil Kurumu Büyük Kurultayı toplanmış, fakat mutlak çoğunluğun sağlanamamış olması gibi, esine ender rastlanacak bir sebeple ertesi güne tehir edilmişti. Bangruoğlunun sözleri salonda tebessümlerle karşılandı. Üyeler gruplar halinde. salonu terkederlerken, üzgün bir şekilde başlarını iki yana sallayarak:.

"—- BİzimKurum şu , gayriciddi havasından bir türlü kurtulamadı" diye mırıldanıyorlardı.

Gerçekten de Kurum, bugün, kelimenin tam anlamıyla bir keşmekeş içindedir. Atatürkün binbir güçlük içinde ve o günkü imkânlarla yürütmeğe çalıştığı bu müessese, onun ölümüyle bütün gücünü yitirmiş, kendi kabuğuna çekilmiş, birkaç bülten, broşür ve kitap haricinde hemen hiç bir müspet iş yapamamıştır. Son yıllarda yeni taşındığı binası ve geniş kadrosuyla Kurumda büyük yenilikler göreceklerini sananlar, aklandıklarını pek çabuk anladılar. Grup çekişmeleri, politik cereyanlar gibi sebeplerle hiç bir müspet adım atılamadığı gibi, gençlerin getirmeye çalıştıkları enerji ve yenilik hamleleri de kısa zamanda bir evvelki kuşağın küçük, şahsi hesapları arasında kayboldu. En büyük fiyaskoyu da, son Kurultayın çoğunluğun Sağlanamaması sebebiyle dağılışı teşkil etti.

Başbakan İsmet İnönü o sabah İstanbuldan döner dönmez, daha evine uğramadan Kurultaya koşmuş, Kurumun Türkiye için taşıdığı öneme inanan Ankara Sıla Yönetim Komutanı Korgeneral Cemal Tural, İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata, Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, CHP Genel Sekreteri Kemal Satır ve Anayasa Mahkemesi üyesi Salim Başol da toplantıya katılmışlardı. Asıl orada bulunması gereken Kurum üyelerinden hiç değilse yarısı dahi gereken ilgiyi göstermediklerinden, toplantı ertesi güne bırakıldı.

Kurumun başında olanlar da m az Kurultaya katılmayan üyeler kadar suçludurlar. Yönetim Kurulu seçimler için gençlerle muhafazakârlar -bunlara ilericilerle gericiler de denilebilir- arasında yıllardan beri süregelen -ki politik sebepler başta rol oynamaktadır- çekişme üyelerden çoğunu bezdirmiştir. Bu lâübaliliğe kaçan "sen-ben" kavgasına son verilerek Kurumun yönetiminin bu işe hakikaten gönülden bağlı olan gençlere devredilmesi ve yeni bir düzenin kurulması Kurumun ciddi bir şekilde iş görebilmesi için artık bir zaruret haline gelmiştir.

T.D.K. Kurultayında üyeler
Bu iş böyle yürür mü ?

Taşıma Su

Bir smokin ceketi düşününüzki, terzi kapaklı cepler yapmış. Yahut bir başka terzi, golf pantolonunun kenarına siyah ipekten zırh geçirmiş.

Başka bir devrin, başka bir anlayışın, başka bir modanın eseri olan bant müesseseler bugün, yeni şartlara uydurulmadıkları için ölüme terkedilmiş görünüyorlar ve gözümüzün önünde yıkılıp gidiyorlar. Dil Kurumu gibi, Tarih Kurumu gibi.. Hatta, doğmadan ölmüşe benzeyen Halkevleri gibi.. Dil Kurultayındaki "Ekseriyet Yokluğu" bu bakımdan bir tehlike çanı görevi görürse fayda vermiş olacaktır.

Bu müesseseler tek parti devrinde Atatürk tarafından bir belirli fonksiyonu yerine getirsinler diye kurulmuşlardır ve fonksiyonlarını Atatürk ellerinden tutarak yerine getirmişlerdir. Bu itibarla "politiho-kültürel" bir hüviyete sahip olmuşlardır. Devrin usulleri gereğine» başlarıma gözde milletvekilleri, idareciliklerine daha az itibari *başka milletvekilleri getirilmiş, üyelikler gene milletvekillerine verilmiş, müessesenin ilmi maliyetine göre de o sahamın ismi geçen şahsiyetleri bunların arasına sokulmuştur. Bunların toplantıları, çalışmaları hep devrin kudret sahipleri tarafından arkalarından itilmek suretiyle ön plâna çıkarılmıştır ve çok kimse bunlara katılmayı kudret sahiplerinin dikkatini çekmek için paltform saymıştır.*

Bugün, bir başka Türkiyede yaşıyoruz. Bu müesseseleri devrin yeni şartlarına uydurmaz ve onlara "Atatürkün yadigârıdır" tarzımda bir romantik sebeple el sürmezsek onları, tıpkı eski konaklar gibi yıkılmaya terketmiş oluruz. Atatürke ihanet, asıl bu olur.

Dil Kurumu, Tarih Kurumu.. Bunlar, sahanın mütehassıslarının, çok zaman hiç spektakür 1er olmayan ama ciddi ve derinliğine araştırmalar, çalışmalar yaptıkları müesseselerdir. Bizim bu kurumlarımıza böyle bir statü vermek ve onların hüviyetindeki "politika" tarafı çıkarıp "kültürel" tarafı bırakmak zorunluğu vardır.

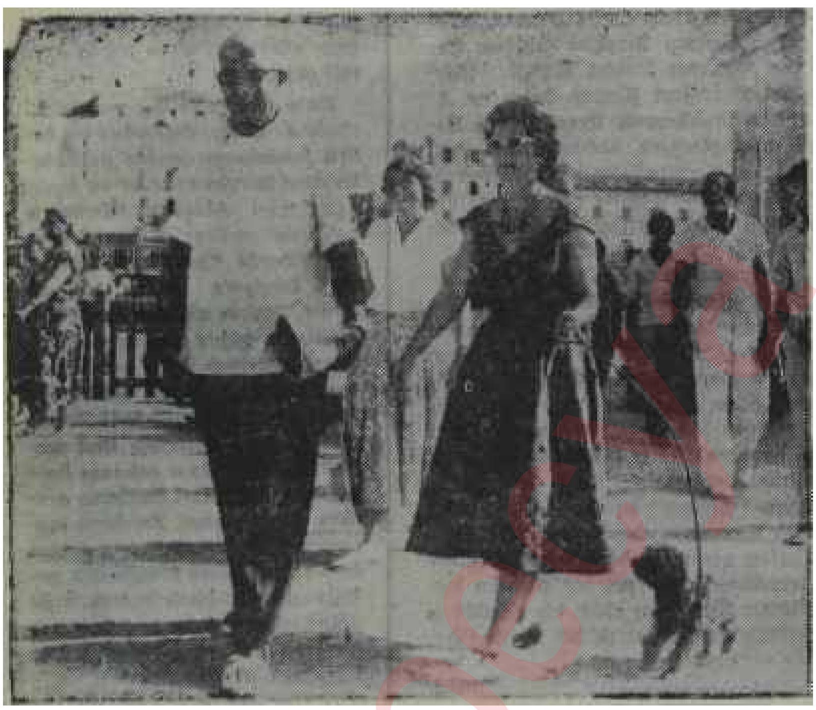
DÜNYADA OLUP BİTENLER

ingiltere

İnatçı azınlık

Herşey, adı dünyaca meşhur bir 91'-lik ihtiyarın, Sir Bertrand Russell'in bu haftanın ortasında bir gün, Thames nehrine bakan meşhur kuledeki saatin 19.30'u gösterdiği sıralarda Buckingham Sarayına girişiyle başladı. İhtiyar Sir, sarayda sadece on saniye kadar kaldı. Kraliçeye hitaben bir protesto mektubu getirmişti. Mektupta Yunan Kral ve Kraliçesinin tandraya yapmakta oldukları resmî ziyaret takbih ediliyor, yunan hapishanelerinde bin tane siyasi mahkûmun onbeş yıldır sefil hayat şartları altında bulundurulduğu bildiriliyor ve Kraliçeden "Yunan majestelerine siyasî mahkûmların derhal serbest bırakılma» ve dürüst geçimlere gidilmesi" isteniliyordu.

Sir Bertrand Russell, komünistlerin destekledikleri "Nükleer Silâhlan Yasaklama Derneği"nin lideridir. Bu derneğin mensupları sık sık amerikan aleyhtan gösteriler tertiplemekte ve Moskovanın sloganlarını batılı ağızla tekrarlamaktadırlar. Yunan Kral ve Kraliçesinin ziyaret-siyasi mahkûm" diye takdim edilen, fakat. Yunan Hükümetinin görüşüne göre Yunandistandaki iç harp sırasında adi cürümlerin faili olduklarından dolayı cezalarını çekmekte bulunan, çoğu komünist mahkûmların Londradaki aileleriyle komünist teşkilat hemen ihtiyar âlimin yardı'mim istemişler, o da bu yardımı vermiştir. Nitekim daha ziyaret vuku bulmadan, şiddetli polis tedbirlerinin alınacağı bildirildiğinde Sir Bertrand sesini yükseltmiş, tedbirlerde ısrar edilirse kan döküleceğini söylemiştir.

Yunan Kralı Paul ve eşi Frederika

Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer

Karışıklık başlıyor

İhtiyar âlime Buckingham Sarayında hiç kimse aldırmadı, zira sarayda bir saat sonra başlayacak olan muhteşem kabul resmine hazırlamtanaktaydı. Sarayın beyaz ve altın renklerin hâkim olduğu büyük balo salonu bu törene ayrılmıştı. Kraliçe Elizafoeth uzun etekli, beyaz organzadan bir şahane tuvalet giyecekti. Başında meşhur rus taçı, boynunda pırlanta gerdanlık, kulaklarında pırlanta küpeler bulunacaktı. Krala Kraliçe Diabağı nişanını, Kral da Kraliçeye Redeemer madalyasının büyük haç nişanım verecekti. Ayrıca yunanlı misafirler için Londrada XVIII. Asırda yapılmış dört gümüş samdan hazırlanmıştı. Yunanlılar da ingiliz evsahiplerine iki eski yunan kupasının modeliyle Epirin ve Giritin iki ellisini getirmişlerdi.

Ama hazırlık, sadece Buckingham Sarayında değildi. Nümayişçiler de o saatlerde Trafalgar Meydanında toplanmışlardı. Bunlar anarşist komünistlerle Nükleer Silâhlan Yasaklama Derneğinin mensuplarıydılar. Başlarında, yunanlı mahkûmlardan birinin ingiliz karısı Mrs. Retty Ambatielos ile Yunan Komünist demokrasi Cephesinin sekreteri Mrs. Diana Pym vardı. Kalabalığı teşkil eden çok kimsenin yaptığı gibi onlar da omuzlarına, matem âlâmeti olarak birer siyah şal atmışlardı.

Buckingham Sarayında törenin başladığı ve Kraliçe Frederikanın sarı fay tuvaleti ve zümrütleriyle arz-ı endam ettiği sırada nümayişçiler protestoya, yunan hükümdarlarına küfür etmekle başladılar. "Yunanistandaki siyasî mahkûmlara hürriyet!" diye haykırışıyorlardı. İlk teşebbüsleri, Buckingham Sarayına yürümek oldu. Fakat Trafalgar Meydanı ile onun civarında Whitehall ile Pall Mall'a geniş polis kuvvetleri yığılmıştı. Polisle nümayişçiler arasındaki ilk döğüş, Mall'a çıkan Amirallik Kapısının önünde oldu. İki taraf orada birbirine girdi ve on dakika süreyle herkes birbirine vurmaya koyuldu. Polis, mücadelenin sonunda demir kapılan kapamaya muvaffak oldu ama çok Bobby -ingiliz polisi- ve nümayişçi kanlar içinde hastahanelere nakledildiler.

Biraz sonra, nümayişçiler Trafalgar Meydanından Whitehall'e daldılar. Ama polis, hükümet binalarının bulunduğu senitte elti kordon kurmuş, atlı polisler de harekete geçirilmişti. Nümayişçilerden bir küçük kısım Trafalgar Meydanından Buckingham Sarayı istikametinde polis kordonunu yardıysa da daha ilerde durduruldular ve püskürtüldüler.

Mamafih sokak kavgaları geceyarısına kadar sürdü. Bir çok nümayişçi nezaret altına alındılar, fakat sonradan bırakıldılar. Bütün gece polis kuvvetleri devriye gezdiler.

Hâdiseyi seyreden bir ingilizin sö-

zü: "Londrada hiç böyle sıkı kavga görmemiştim! Vay canına.. Binbirlerine ne vuruyorlar, ya hu!"

Arjantin

Başa, gelen akıl

Bu hafta Salı günü, Arjantin Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanı General Carlos Ongania "Neticeden bütün Onlu memnun" deyinceye kadar Arjantinde çok kimsenin yüreğinde endişe vardı. Bundan evvelki seçimlerde Peroncular bütün oyların yüzde 35'ine yakın bir nöbet kapanmışlardı. Bu sefer ilerlemişler miydi, gerilemişler mi? Yurt dışından gazel okuyan Perona göre ilerlemişlerdi. Fakat Salı günü, bazı bölgelerde nisbet bir ara yüzde 30'a çıktığı halde, umumi nisbetin yüzde 20'den ibaret bulunduğu anlaşıldı ve herkes derin bir nefes aldı: Arjantinde Peronculuk iflas yolunu tutmuştu.

Pazar günü arjantinliler, çok karışık bir seçim, sistemiyle Cumhurbaşkanlığı ve diğer bazı mevkiler için oylarını kullandılar. Cumhurbaşkanlığı için üç aday vardı. Bunların en şanslısı Radikal Halk Partisinin adayı İllia idi. Adaylar arasında, Perona karşı ihtilâlden sonra geçici idareyi ele alan Aramburu da vardı. Bir üçüncü aday Ailende idi. Neticeler, İllia'nın, diğer iki adayın toptan oyu civarında oy aldığını gösterdi.

Peron
Mazi olan adam

Ancak kati seçim ikinci turda yapılmış sayılacaktır. Buna rağmen, İllia'nın zaferi kesin mahiyettedir.

Böylece Arjantin, Perondan bu yana geçirdiği buhranlı devreyi geride bırakmışa benzemektedir. Perondan beri Ordunun geniş ekseriyeti demokratik bir sivil idare kurmak istemekteydi. Ama bu idare, elbette ki Peronist olmayacaktı. Peroncular ise, eski devri hortlatmak istikametinde kendi kütlelerini ve bir ara kendilerine çektikleri grupları mütemadiyen kışkırtıyorlar, kuvvetlerini muhafaza ettikleri havasını yayıyorlardı. Bu ise, Ordu içinde mevcut ve Arjantinin askeri idare altında kalmasını isteyen kliğe ümit veriyor, onlar da Orduyu tahrik ediyorlardı. Nitekim Pertondan bu yana bir çok defa maceracılar Ordunun ekseriyetinin temayülüne karşı gelmek istemişler, fakat kar seferinde yüksek komutanlar duruma hâldin olmuşlardı.

Şimdi, arjantin milletinin gözünü acımış olduğu anlaşılıyor. Bu, krizzin sonu manâsına gelebilir. Zira demokratik rejim, en sonda daima, milletin gözünü açmasına gelip dayanmaktadır.

Hikâyenin Sonu

Bizim Anadolu Ajansını, Menderesin ruhunu taziz etmeye çalışır şekilde idare eden ekip, Arjantin seçimlerinin neticesinden pek müteessir olmalıdır. Ajansın bültenlerini her fırsatta "eskiye hasret" türküleriyle dolduran ve satırlar arasında cambazlık edip içlerindekini dökme fırsatı arayan bu ekip seçimlerden önce parlak tefsirler bulup yayınlamıştır. Bunlar öyle tefsirler olmuştur ki, Türkiyedeki durumu eski D.P. lilerin görüş tarzını hatırlamamak mümkün halden çıkmıştır.

Arjantinde bir Peron yaşamıştır. Bu Peron, şöyledir böyledir ama büyük hizmetler etmiştir. Sonra askerler bir gün, bu mübarek zatı devirmişlerdir. Ama geniş kütleler eski diktatörü unutmamışlardır. Peron, Arjantinin hakiki hâkimi olmakta devam etmiştir. Askerler, ne zaman onun kazanması muhtemel bir seçim olsa hemen vaziyet almışlardır. Nitekim, eski Cumhurbaşkanı Frondizi'yi de bu yüzden atmışlardır. Şimdi buldukları çare, Peroncu adaylara seçilme hakkı tanımamaktır. Ama İberik yarımadasında yaşayan Peron, taraftarlarına müstenkif oy kullanma emrini vermiştir. Hava odur ki, sandıklardan bol sayıda müstenkif oy çıkacaktır.

Aslında, anlatılan durumda doğru taraf çoktur. Ancak A. A.nın bültenlerinde bu gerçekler öylesine sıralanmıştır ki Türlüye ile Arjantin, Peron ile Menderes arasında bir paralel dikkat ve itinayla sekilmiş, bir takım şeyler söylenmek istenmiştir. Menderesin devrinde bu edebiyat ters istikamette yapıldığı için, alışkın gözler manevrayı fark etmekte biç güçlük çekmemişlerdir., Ajanstaki "D.P. Ekibi" de zaten malûm olduğundan iki ile iki altalta konulunca dört rakkamı hemen ortaya çıkmıştır.

Ancak arjantinli seçmenler, paraleli biraz daha uzatmışlardır, gara Peroncular hiç bu- yerde yüzde yirminin üstüne çıkamamışlardır. Bu suretle görülmüştür ki arjantinliler gözlerini açmışlar ve realist davranmışlar, bir sahte peygamberin yolundan gitmekten, vazgeçerek memleket gerçeklerini dikkat nazarına almışlardır. Peroncular kazansalardı Ordu iktidarı vermeyecekti. Bu da iki kere ikinin dört ettiği kadar açık bir gerçektir ve eşyanın tabiatı icabıdır. Zira Peroncularla Ordu artık birbirinin ebedi düşmanıdır.

O halde, Arjantin herkesin -askeri ve siviliyle gerçekten istediği sivil, idareye nasıl kavuşacaktır? Orduya güven veren bir iktidara halkın oy vermeliyle.. Arjantinliler bunu yapmışlardır. Nitekim seçimlerden sonra, neticenin tatminkar olduğunu asker ve sivil, herkes teslim etmiştir. Bunda iyi bir istikbalin Arjantinin ufkunda göründüğünü halkın anlaması da rol oynamıştır. Arjantinliler, sandık başına memleketi o ufka doğru götürmek niyetiyle gittiklerini belli etmişlerdir.

Paralelin sonu bu olunca, hele bizde mahalli seçimlerin gününün tesbit edildiği bir sırada, eski D.P. lilerin yüzlerinin aşılmasındaki sebebi anlamamak hiç kabil midir?

F E N

Radyo

Yılan hikâyesi

Bu ülkenin günlük hayatına sıkı sıkıya perçinlemiş, hattâ adı -hele 20/21 Mayıs olaylarından sonra- Türkiye tarihine bile geçmiş bulunan emektar Ankara Radyosunun sesini haftanın hasında Pazartesi sabahı arayanlar radyolarında bulamadılar. Ankaranın çevresinde oturanlar ise sabah yayınını orta dalgada küçük bir güçle çalışan Ankara 11 radyosundan dinleyebildiler. Sadece 2 kilovatlık bu istasyonun duyulmadığı yurdun uzak köşelerinden bazılarında ise bir merak, bir heyecan dalgam bir an için de olsa dolaşmadı değil!...

Aslında Devlet radyoları iki hafta öncesinden bu durumu bildirmişler ve dinleyicileri ikaz etmeğe başlamışlardı. Her yıl yaz aylarında, bir gün süreyle yayını kesilerek Etimesgut verici pastasının 250 metre yüksekliğindeki anten direklerinin arasına gerilmiş bulunan anten iletkenlerihim, porselen izolatörlerin ve kocaman direkleri tutan lente tellerinin bir bir elden geçirilerek kış aylarında kötü hava şartlan ve şiddetli rüzgârlar sebebiyle kısmen veya tamamen kopmuş tel hattatlarla anten iletkenlerinin onarılması, postanın tam gücüyle çalışmasına engel ola:ı kırılmış veya çatlamış izolatörlerin değiştirilmesi, lente tellerinin gerilerek -veya gevşetilerek- direklerin tam düşey durumda durmalarının sağlanmasına çalışılmaktadır.

Bu bakımdan postanın "antenlerinde revizyon yapılması" her yıl "mutad işlerden" sayılmaktadır. Asıl dikkati çeken konu bir hafta önce yine uzun dalga Ankara Radyosunun tam 24 saat süreyle "deneme yayını" yapmış olmasıdır. Bu, Etimesgut vericisine yeni eklendiği ilân edilen bir postanın dememesi amacıyla yapılıyordu. Yeni postanın hikâyesi ise hayli uzundur

Modern Devletin radyosu

Dünyada muntazam ve sürekli radyo yayınlarına ilk başlamak bakımından -artık toprağa karışmış bulunan İstanbul radyosunu kurmakla- önde gelen Türkiye sonradan yerinde saymış, nihayet 1937 yılında İngiliz "Marconi's Wireless Telegraph" Şirketine ihale edilen 120 kilovattık uzun ve 20 kilovattık kısa dalgalı iki radyo yayın istasyonunun Ve Ankara şehrinde bir yayın stüdyosunun "en son tekniğe göre" inşa ve tesisi o zamanki Bayındırlık Bakanlığı tarafından ele alınmıştı. O devirde radyo içlerine Basın ve Yayın teşkilâtı değil, PTT idaresi karışıyordu. İşlerin ciddi tutulması sonucu gayet modern, o sıralarda geçer ölçülere göre Avrupada hile sayılı mükemmellikte bir stüdyo ile' kuvvetli bir verici posta kuruldu. Ancak uzun dalga bandının radyo yayınlarında kullanılan bölümü çok sınırlı olduğu, bu kadar dar bir alana Avrupanın bütün ülkeleri "milli" postalarını sığdırmak zorunda kaldıkları için diğer verici postalardan etkilenmeksizin rahatça yayın yapılabilecek bir yer bulmak zor oldu. Ankara Radyosuna, önce 183 kilosikl -yani saniyede 183 bin titreşim yapan- çalışma noktası seçildi.

Bu dalgada çalışan yeni posta Paris National postasıyla girişim yaptı ve takriben saniyede 1000 titreşimli bir düdük sesi yüzünden Ankara Radyosu Ankara şehrinin dışından rahatlıkla dinlenemez oldu... Nihayet 1939-45 Dünya Savaşı içinde malzeme temininindeki zorluklara rağmen dalga uzunluğu değiştirildi; uzun dalga postasının dalgası Paris Natiomal'inkine tam olarak ayarlandı. Bu kez düdük sesi kesildi, ama iş bununla da bitmedi.' Çünkü uzun dalgada -az ve seyrek de olsa- "Fading" olayı ile. karşılaşılmaktadır. Bunun sebebi, uzun dalgaların genellikle yerin yüzeyini takip ederek yayılmaları, ancak arasıra yer yu varlağını çevreleyen -ve güneşten gelen ışınların etkisiyle gazların iyonlaşmasından meydana gelen- "İyonosfer" tabakasından yansıyan bazı dalga demetlerinin, yerin kabuğunu takip eden "yer dalgaları" ile girişim yaparak bunları zaman zaman zayıflatmasıdır. İşte, böyle anlarda Ankara Radyosu yine eskisi gibi dinlenmesi zor ve söylediği anlaşılmaz bir istasyon durumuna gelmektedir.

Buna karşı biricik çare verici postalım gücünü arttırmak böylece direkt menzili -yani yer dalgasının ulaşabildiği en büyük uzaklığı- büyültmektir.

Havaya giden Sterlinç'ler

İşte bu gerçeğin, postanın kurulmasından tam 20 yıl geçtikten sonra nihayet anlaşılması, 1958 yılında emektar uzun dalga Ankara Radyosunun gücünün iki katına -yani 240 kilovata- çıkarılmasına girişilmesini doğurdu. Yapılan ihaleye Marconi's Wireless Telegraph Co. den gayri herhangi bir firma katılmadı ve tesisler, rakipsiz olarak. 300 bin Sterling'e ona verildi. Yapılacak ilavelerle Etimesguttaki vericinin gücü 240 kilovata çıkarılacak, şehirdeki stüdyolar en modern teçhizatla donatılacak ve genişletilecek, ayrıca sık sık arıza yapan stüdyoyla vericiyi birleştiren kabloyu yedeklemek üzere bir "Radyo-link" (=radyo bağlantısı) sistemi kurulacaktı.

Ancak 1958 den bu yana tam 5 yıl gietçtiği hâlde işler bir türlü tam olftrak bitirilemedi. Stüdyolar ancak iki ay önce teslim edilebildi. Radyolink henüz çalıştırılmadı. En fenası Etimesgut vericisi bir türlü 240 kilova ta çıkarılamadı. İşte geçen hafta denenen ve şimdiye kadar da bitip tükenmek bilmez denemelere konu olan husus budur. Bunun sağlanabilmesi için yeni tesisin eskisiyle eş ve paralel çalışması gerekmektedir ki burada açıklamağa imkân olmayan bazı teknik sebeplerden ancak iki verici ayrı ayrı çalıştırılabilmekte ikisi bir arada bir türlü "gerdeğe" sokulamamaktadır. Oysa ki 1958 ihalesindeki esas amaç postanın gücünü tam iki katına çıkarmaktı. Böylelikle de alan şiddeti 2 nin kare kökü kadar -yani 1.41 katı- arttırılmış olacak ve diğer istasyonların karıştırma etkileri azaltılacaktı.

Bu durumda söylenebilecek şey Marconi firmasına ödenen Sterling'lerin meyvesini vermemiş olduğu, üstelik 5 yıllık beklemenin, işlerin sürüncemede bırakılmış olması yüzünden, neticesiz kaldığıdır.

Şimdi beklenen, yeni Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Ardıcoğlunun bu konuya da hiç değilse bir fiske vurması ve bu önemli meseleye el atmasıdır.

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN
GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Bugünün Diliyle Mevlânâ: A. Kadirin büyük bir emekle hazırladığı ve 1954 yılında ilk baskısı yapılan bu güzel eserin üçüncü baskısı da yapılmıştır- Bir eserin birkaç baskı yapması ya iyiliğine, ya da kötülüğüne delâlet eder. "Bugünün Diliyle Mevlânâ", A. Kadirin büyük emeğiyle .hazırlanmış gerçekten değerli bir eserdir. Onun "içindir ki kısa denilecek bir süre içinde üçüncü baskısı yapılmıştır. Mevlânâyı bugünün diliyle okuyucuya beğendiren A. Ka dir nekadar övülse, yeridir.

Bu üçüncü baskıya üç yeni şiir daha eklenmiştir. Eser bu bakımdan da ayrı bir özellik taşımaktadır- Kapak düzenini ressam Neşet Günalın yaptığı kitap, 5 lira gibi ucuz bir- fiyatla piyasaya çıkarılmıştır. Birinci ve ikinci baskısını elde edemiyenleri bu değerli eseri salık veririz.

Kitaptan "Ne Vakit" adlı şiiri birlikte okuyalım:.

"Ne vakit olacak, ne vakit olacak
ne vakit olacak, ne vakit?
Şarab olacak, şarab olacak, şarab
olacak, şarab.
Ben olacağım, ben olacağım, ben
olacağım, ben.
O olacak, o olacak, o olacak, o."

Türk Dili: Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmakta olan Türk Diî dergisinin Temmuz 1963 tarihli 142. sayısı "Eleştiri Özel Sayısı" olarak yayımlandı. Hayli yüklü olan özel sayıda dünyanın ünlü sanat ve fikir adamlarından çeviriler ve türk eleştirmenlerinin yazılan yer almıştır.

Titizlikle hazırlanan ve doyurucu bir niteliğe sahip olan Türk Dili dergisinin "Eleştiri Özel Sayısı" başlıbaşına bir kitaptır. Dergiyi arası--a izleyenlerin bile bu özel sayıyı kitaplıklarrında bulundurmaları gerekir.

Tiyatro

Tatlı Kaçıklar": İstanbulda bu mevsim kurulmuş ve Küçük Sahnede başarılı temsilleriyle büyük bir ilgi ve sempati toplamış olan Gülriz Sürûri-Engin Cezzar topluluğu ay başından itibaren kısa bir süre için, Ankaraya gelmiş ve Gençlik Parkındaki Açıkhava tiyatrosunda 'Tatlı Kaçıklar" adlı çok eğlenceli bir fransız komedisinin temsiline başlamıştır.

"Tatlı Kaçıklar', Gülriz-Cezzar çiftinin en tatlı oyunlarından biridir. Tasavvur ediniz bir kere: genç bir erkek, genç, sevimli, şirin mi şiirin bir kadıncağızla evleniyor, hem de yıldırım nikahıyla.-. Sonra tadına doyamadıkları bir balayı seyahati ve eve dönüş... Fakat ne dönüş!.. Eve gelir gelmez, zavallı kocanın herşey burnundan gelmiye başlıyor- Karısının irili ufaklı bir sürü çocuğu var... Evet, eski kocasından olan çocukları.. İçlerinde evli olanları, bir italyan gencini deli divaneye döndüren pek rüküşleri ve afacan mı afacan yumurcakları var.-. İş bu kadarla bitse gene iyi... Eski koca da ortalardadır ve eski kanısının yeni kocasıyla mesut olabilmesi için binbir ihtimam göstermekte, fahri kâhyalıktan bir türlü vazgeçememektedir İşte "Tatlı Kaçıldar"ı tatlı bir komedi halinde seyrettiren de bu anormal gibi görünen kişiler ve durumlardır... Ama oyundan çıkarken bol bol gülmüş, eğlenmiş ve herşeyi tabii görmeğe başlamış olduğunuzu hayretle hissedeceksiniz... "Tatlı Kaçıkların içine düşen ve sonunda onlara uymaktan başka çıkar yol bulamıyan genç koca gibi-..

Sergi

Karşı: Fazıl Hüsnü Dağlarca, kendi şiirleriyle bezediği Karşı adlı duvar gazetesini 5.7.1963 günü, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Küçük Camlı Salonunda sergiledi. Duvar gazetesi denilince öğrencilik günlerini hatırlayanlar, Dağlarcanın bu ilginç gazetesini mutlaka görmelidirler. Herhalde "Karşı" da ve onun sergilenişinde değişik birşeyler bulacaklardır.

Sergi 15.7.1963 gününe kadar açık kalacaktır.

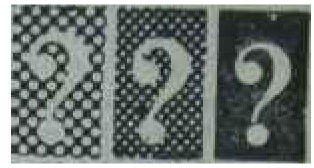
1 Kitap okudum

Adı: Tiyatro 1963.
Yazarı: Kâmran Yüce.
Türü: Tiyatro yıllığı.
Yayınevi: Kent Yayınları 7.
Basımevi: KBİ. İstanbul 1963, 230 sayfa, 15 lira.

Konu: Kâmran Yüce şairdir, ötedenberi şiirle, sanatla yakından il" gilenen bir kişidir. On-oniki yıl var ki şairliğinin yanıbaşında tiyatro ile de uğraşıyor. Başarılı bir tiyatro oyuncusu olarak ünü, şair Kamran S. Yüceyi gölgeledi bile. -İşte bu komple sanatçı şimdi de bir tiyatro yıllığı hazırlamış, böylece, bugüne kadar Türkiyede pek yapılmamış bir işi yapmış. İstanbulun. 1962 yılına ait bir yıllık hazırlamış ama, bu öyle bir yıllık ki, sadece tiyatrodan söz ediyor. 1962 yılında İstanbulda hangi tiyatrolar varmış, o yıl içinde tiyatro ile ilgili hangi kitaplar yayımlanmış, yayımlanan tiyatro dergileri nelermiş, 1962 yılının tiyatro oyuncuları kimlermiş? Bütün bu sorunların cevapları "Tiyatro 1963"de yer alıyor. Yıllık son derece zevkli bir şekilde düzenlenmiş, bol resimle süslenmiş. Bu kadarla da yetinilmemis, tiyatro konusunda gerçekten yetkili kişilerden Vedat Nedim Tör, Ahmet Kutsi Tecer, Haldun Taner, İbrahim Hoyi, Hasan Ali Ediz ve Aslan Kaynardağ, yıllığa tiyatronun çeşitli sorunları ile ilgili yazılar yazmışlar. Tiyatroların oynadıkları çeşitli oyunlardan resimler, tiyatro oyuncularının hemen tamamının biyografileri, tiyatroların adresleri, yer durumları, fiyatları, koltuk sayıları gibi ilk bakışta hurda sayılabilecek teferruat da yıllıkta yer almış. Kısacası, 1962 yılının İstanbul Tiyatrolarını ve, bununla ilgili bilgiyi bulabilmek için başvurulacak en iyi kaynak, bu yıllıktır.

Sonuç: "Tiyatro 1963", her yıl yayımlanan bir yıllık olmalı, ilerde sadece İstanbulu değil, bütün Türk Tiyatrosunu içine alan bir yıllık olmalı. Gerçi bu haliyle bile en büyük şehrimizin son bir-iki yıldır gerçekten canlı olan sanat hayatının bir cephesini gözler önüne koyan "Tiyatro 1968", sadece okunacak, incelenecek değil, üstelik kitaplıkları da süsleyecek bir eser. Kâmran Yüceyi bu çalışmasından ötürü de ayrıca, şairliğinin ve tiyatro oyunculuğunun ötesinde, kutlamak gerek,

İlhami SOYSAL

Sahi, şimdi neredeler

Ord. Prof. Tevfik Sağlam

1950 yılının Mayıs ayında başlıyan D.P. devri, bu memlekete açtığı ve acısını hâlâ çektiğimiz derin yaralar yüzünden ilerdeki Türk tarihçisini çok meşgul edecektir. 1950 yılında başlıyan D.P. devrinin bir başka yönü daha vardır ve muhakkak ki uzun yıllar kimsenin zihninden sihhmiyecektir. Bu da o zamanki D.P. idarecilerinin açmış olduğu İsmet İnönü resim ve heykellerini yıkma taampanyasıdır. Türkiye Cumhuriyetiain kurulusundan bu yana en önemli mevkilerde bulunan İsmet İnönünün D.P. liler tarafından yıkılıp sökülen büst ve heykelleri memleket aydınlarında derin üzüntülere yol açmıştı. İste bu devirde İsmet İnönünün büstü, heykeli bir istisnasıyle her yerden indirilmişti. İndirilemiyen İstanbul Üniversitesi Tıb Fakültesi üçüncü Dahiliye Kliniği koridorundaki İsmet İnönü büstüdür. Üçüncü Dahiliye Kliniği Şefi, olan Ord. Prof.

Tevfik Sağlam, bu kliniğin kurulmasında büyük hizmetleri geçen ve hattâ kurulması için bizzat emir verdikten başka inkişafı ile de ilgilenen İsmet İnönüye bir cemile olmak üzere kliniğin koridoruna bir büstünü diktirmiş, kaidesinin mermerlerim de İnönü İlçesinden temin etmişti. 1950 yılında D.P. iktidara gelince her taraftaki İnönü heykellerinin başına gelen, bu lim yuvasındaki büste de getirilmek istenmişti. Ancak D.P. lilerin bu isteği o zaman Tevfik Sağlam Paşanın sert bir "Hayır!"ı ile karşılaşmış ve Paşanın zamanında büstü yerinden sökmek kimseye nasib olmamıştır. O zamanın Rektörü münasip bir tarzda büstü kaldırtma' sini Tevfik Sağlamdan rica ettiği zaman şu cevabı almıştı:

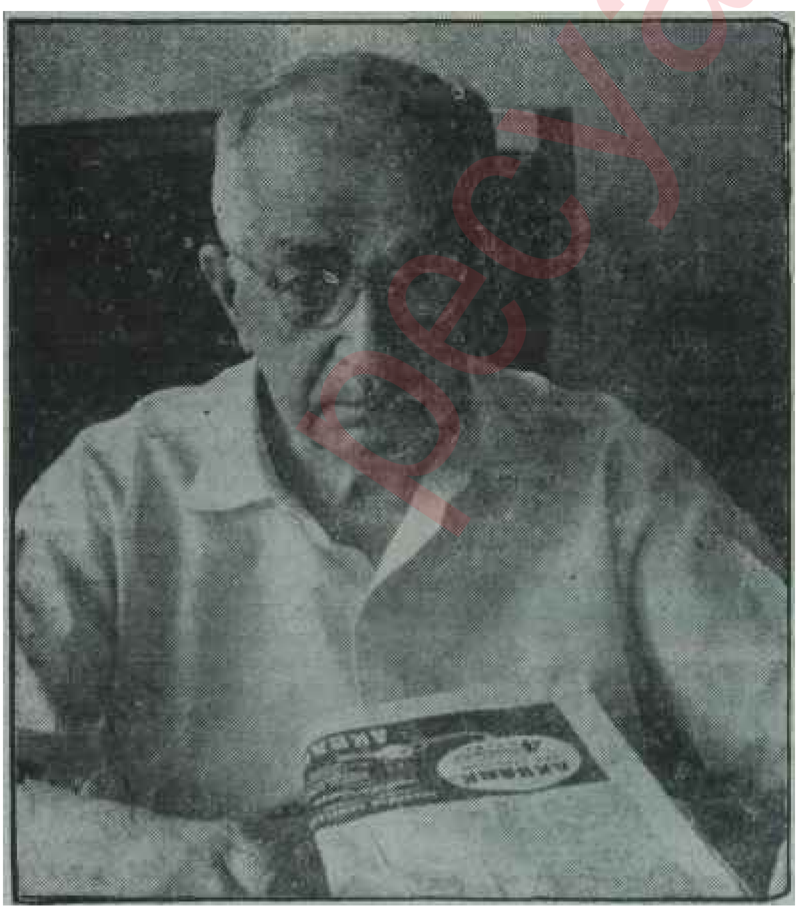
"— Ben bu büstü katiyen kaldırtmam. Eğer benim haberim olmadan bir gece kaldırtırlansa kliniğe geldiğim zaman çantamı alır giderim. Durumu böyle biliniz ve ona göre tanzim ediniz."

Sonradan Ord. Prof. Tevfik Sağlam yaş dolayısiyle emekli olduktan ve Kliniğin basına zamana ve o zamanın getirdiği şartlara uymakta büyük maharet gösteren Ord. Prof. Ekrem Şerif Egeli geldiğinde büst meselesini gayet rahat halletmiştir. Bir gün büst beyaz bir örtü ile örtülmüş, bir iki gün böyle durduktan sonra Zati Sungurun siyah örtülerin içinde tavsan kaybettiği gibi beyaz örtü açıldığında İnönünün büstünün de yok olduğu görülmüştü.

Halen hayattaki tıb profesörlerinin en yaslısı olan Tevfik Sağlam sadece ilmi ve fazileti ile değil, soyadı gbi sağlam karakteri ve yılmaz enerjisi ile de büyük ün yapmıştır.

Tevfik Sağlam, kendisinin bilhassa kaydettiği bir tesadüf eseri, 27 Mayıs 1882'de İstanbulda doğdu. Babası Sadaret Şifre Kalemi Müdürü Salim Beydi. Tevfik Sağlamın tahsil hayatı gayet ilginçtir, , Kendisi tahsil hayatını gayet sade ve akıcı bir dille "Nasıl Okudum" ismi altında Valeme almış ve kitap halinde neşretmiştir. Bu kitabı bütün aydınlar ve bilhassa Tıbbiyeli gençler okumalıdırlar.

AKİS — *Bu sayfaların basılmak üzere matbaaya gitmekte olduğu sıra da Tevfik Sağlamın vefat etmiş oldu ğu haberi geldi kendisine Tanrıdan Rahmet dileriz. Böylelikle bu yazı kendisiyle yapılmış son röportaj olmaktadır.*

Ord. Prof. Tevfik Sağlam
Vefakâr bir adam

Tevfik Sağlam ilk tahsilini, kitabında pek güzel anlattığı gibi mahalle mektebinde yaptı. Sonra Soğukçeşme Askerî Rüştiyesinde orta tahsili müteakip Çengelköy Tıbbiye İdadisinde üç yıl, Demirkapı Mektebi Tılbbiye-i Şahanesinde de altı yıl okudu. 1903 yılında okulu bitirdiği zaman rütbesi doktor yüzbaşı idi. Bir yü stajyer olarak Gülhane Hastahanesinde çalışan Tevfik Sağlam 1905 yılında Süleyman Numanın yanında İç Hastalıkları Kliniği asistanı; bir yıl sonra da baş asistanı oldu. 1906 yılında ise Mektebi Tıbbıye-i Şahane İç Hastalıkları muallim muavinliği konkurunu vererek akademik kariyere girdi. 1909 yılında Tıb fakültesi kurulduğu zaman Üçüncü İç Hastalıkları Kliniği lâboratuvar şefliğine getirildi.

1912 den sonra Tevfik Sağlam'ın hayatı tamamen cephelerde ve cepne hastahanelerinde geçmiştir. 1912 yılında patlıyan Balkan Harbinde Tevfik Sağlam Gartb Cephesine gönderildi. 1914 yılında Birinci Cihan Savaşı başladığında Tevfik Sağlamın rütbesi binbaşı idi. savaşının devaımmca Kolordu ve Ordu Sıhhiye reisliklerinde ve cephelerinde bulundu. 1921 yılında Ankaradaki Büyük Millet Meclisi Hükümeti Tevfik Sağlamı Milli Müdafaa Sıhhiye Dairesi Başkanlığına tayin etti. Sağlam, bu vazifeyi hemen kabul ederek İnebolu yoluyla Mustafa Kemal Kuvvetlerine iltihak etti.

Tevfik Sağlam savaşlardan bas alıp akademik vazifeye ancak 1924 yılında dönebildi. 1926 yılında İç Hastalıkları Müderrisliğine getirilen Tevfik Sağlam bir yıl sonra ikinci defa Milli Müdafaa Sıhhiye Dairesi Başkanlığına tayin edildi ve rütbesi tuğgeneralliğe terfi ettirildi. Aynı yıl Tevfik Sağlam kendi arzusu ile Ordudan emekliye ayrıldı. Aynı samanda Tıb Fakültesi de kendisini müstafi saydı. Bundan sonra sadece hekimlik yapan Tevfik Sağlam Paşa 1929 yılında kurulan Etibba Odası başkanlığına getirildi ve 1981 yılında ise Tıb Fakültesi İç Hastalıkları Müderrisliğine ikinci defa seçildi. 1933 de Üniversitenin lağvı ve yeni Üniversite kurulması üzerine Tıb Fakültesi Dekanlığına ve Tıb Fakültesi İkinci Cerrahi Kliniği Ordinaryüs Profesörlüğüne getirildi. Ancak 1934 yılında bu kürsünün lâğvedilmesi üzerine Ord. Prof. Tevfik Sağlam tekrar Üniversiteden ayrılmak mecburiyetinde kaldı. Tevfik Sağlam Paşa 1942 yılına kadar muhtelif vazifelerde bulunduktan sonra Üniversiteye tekrar döndü. İnönünün emri ile kurulan Tıb Fakültesi Üçüncü Dahiliye Kliniği Direktörlüğüne getirildi. 1943 yılında da İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne seçildi ve tam üç yıl bu vazifede kaldı. 1949 yılında yeni teşekkül eden UNESCO Türkiye Milli Komisyonu başkanlığına getirilen Tevfik Sağlam Paşa halen bu vazifesini başarıyla yürütmektedir. Tevfik Sağlam ayrıca verem savaşında büyük hizmetleri olan İstanbul Verem Savaş Derneğinin 1937'den beri üyesidir. 1934 ile 1954 yılları arasında da bu derneğin başkanlığını yapmıştır. 1950 yılında teşekkül eden Ulusal Verem Savaşı Başkanı olmuştur-

Tevfik Sağlam 1952 yılında yaşı 70 i bulduğu için emekliye sevkedilmiş ve Üniversiteden bir daha dönmemek üzere ayrılmıştır. Aynı yıl İstanbul Milletlerarası Verem Savaşı Olgunlaşma Merkezi Direktörlüğüne tâyin edilmiştir. Tevfik Sağlam Paşa 14 milletlerarası ve yerli tıbbi cemiyetin kurucusu ve üyesidir. Üç beynelmilel derneğin de halen yönetim kurulu üyesidir. Tevfik Sağlam Paşa, bir tanesi büyük bir şerefle taşıdığı İstiklâl Madalyası olmak üzere, muhtelif hizmetlerinden ötürü 15 madalya ve nisan sahibidir.

Üniversiteden emekliye ayrıldığından bugüne kadar durmadan başında bulunduğu dernekler ve Verem Savaşı Olgunlaştırma Merkezinde çalışan Tevfik Sağlam, 1919 senesinde evlenmiş ve eşini 1943 senesinde kaybetmiştir. Eşiyle tam 25 sene çok mesut bir evlilik kuran Tevfik Sağlam Paşanın hiç çocuğu olmamıştır. Eşini kaybetmenin acısını kalbine gömen Tevfik Sağlam Paşa o tarihten itibaren yalnız yaşamaya başlamış ve kendini tamamen vazifeleri ile sosyal hizmetlere vermiştir.

Ord. Prof. Tevfik Sağlam Paşa halen 32 senden beri oturduğu Cağaloğlu Türkocağı caddesi . Süreyya apartmanında tek başına kalmaktadır. Haftanın muayyen günlerinde hastalanıra kabule devam eden Tevfik Sağlam-Paşa kalan zamanlarında UNESCO ve Verem Savası ve diğer sosyal hizmetler ile meşgul -ot» maktadır. Boş zamanlarında durmadan okumaktadır. Tevfik Sağlam, roman okumayı çok sever. Fransızca muhtelif tarihi neşriyata abonedir. Günde bir paket Yeni Harmanı sigarası içen Tevfik Sağlamın alkolle başı hiç hoş değildir. Ancak arada sırada mecbur kalınca bir kadeh içkiyi reddetmez. Tevfik Sağlam İstanbulda en çok Boğaziçini sever Vakit buldukça Boğaziçine giderek dinlenir.

TÜLİ'den Haberler

Ankaranın müzmin bekârlarından Charles Boyar ile James Mason karışığı Adnan Öztrakın ailesi yazı geçirmek üzere İstanbula gittiler. Kardeşi Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak hafta sonlarında gider çekmiş.

Kahire Müsteşarlığına tayin olunan Münih Başkonsolosu Suphi Meriç izinli olarak İstanbula geldi ve döndü. Bu seyahatinde genç ve güzel bir alman kızı kendisine refakat ediyordu.

Selâhattin Adil paşanın kızı Sâda Yeniköyde kendi evine yakın tek katlı bir bina ve bahçesinde çok avrupai bir pastahane açıyor. Bu hafta içinde yapılacak açılış merasimi için hazırlıklarını tamamlamakla meşgul.

Uzun zamandır Almanyada oğlunun yanımda bulunan, Ankara sosyetesinin çok iyi tanıdığı Bülent Sokullu yurda döndü. Orijinal hasır şapkası ve değişik kıyafetleri ile göz alıyor, Fakat kendi ifadesine göre Almanyada hiçbir şey almamış-

Vedat Dicleli, kayınbiraderi Vefik Pirinççioğlunu tebrik için eşi Kadriye Dicleli ile beraber hir haftadır- Ankarada. Vefik Pirinçoğlunun Bakanlığı şerefine verdiği yemekte bütün aile bulundular. Vedat Dicleli, müşaviri bulunduğu şirketin işini tasfiye etmesi yüzünden halen boşta. Mamafih bundan sonra doçentliği sayesinde, geçen ders yılı sonunda verdiği derslere devam edecek, ayrıca bu yıl İstanbulda açılacak olan özel üniversitede de ders verecek.

Kolejde Tören - Geçen hafta içinde Ankara Maarif Kolejinin orta kısmında bir diploma, töreni yapıldı. Törende İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata ve eşi de bulundu. Bir tesadüf D.P. devri bakanlarından Abdullah Aker ile Bekatayı ayni bölmeye düşürü iki politikacı -bir eski, bir yeni hakan- birbirlerini hafifçe selâmlamakla yetindiler»

Zeki Rıza Sporelin eski gelini Zeynep Erman İstanbul sosyetesinin başarılı doktoru -eski Bakanlardan Dr. Sadi Konukun küçük oğlu- Kulak-boğaz-burun mütehassısı Erdoğan Konukla dolaşmakta- Bu yeni çitte sık sık Boğaziçinde rastlanıyor.

Necmeddin Sadakın küçük kızı Leylâ, son kocasından ayrıldıktan sonra Amerikadaki nişanlısı ile telefonla evlenmesi ile meşhur, Psikiyatris doktor Bülent Altuğ -bu sefer karısından telgrafla boşanmış!- ile yakın bir ahbaplık kurmuş- Beraberce Adadaki ve Yeniköydeki ahbaplarını sık sık ziyaret ediyorlar. Dönüşte Leylânın evinde kendi eli ile pişirdiği balıkları yemek te ayrı bir zevk tabii.

İsmail Rüştü Aksal ve ailesi bu hafta pazar günü Ankara civarındaki Zirkayı köyünde bir piknik yaptılar. Bir çok ecnebi araba da aynı yerde sıralanmıştı. Sıcaklar arttıkça Ankaranın kalabalığından uzaklaşmak isteyenler için yegâne çare otomobilleri ile civara açılmak.

Adnan Veli ve Fatma Tatari Kanık çifti daima arbede içinde evliliklerini devam ettiriyorlar. Bakalım kimin sabrı daha evvel tükenecek-

Ankara Koleji orta kısmını bu yıl bitiren küçük Leylâ, Güzün dişlerint tedavi etmekte olan Karanfil Sokaktaki dişçisi Adnan Göksana son zamanlarda randevusundan bir saat evvel gitmekte oluğu annesinin nazarı dikkatini çekmiş. Nihayet sebebi anlaşılmış: Aynı dişçide dişlerini tedavi ettirmekte olan Başbakana rastlamamın ve elini öpmenin kendisine imtihanlarında uğur getireceğine inanmak... Nihayet beklenen tesadüf birgün olmuş, fakat Paşa çok acele çıktığı için çocuk yetişememiş, sabırla yeni bir tesadüfü beklemiş, ikinci sefer elini öpmeye muvaffak

olmuş... Ve Leylâ Güz muvaffakiyetle imtihanlarını vermiş.

Yüksek Mimar Selçuk Milâr 8 Temmuz 1963 günü İstanbulda evlendi- Galeri Milârın yeni sahibesi çok genç ve bilhassa güzlerinin güzelliği ile dikkati çekiyor. Şimdilik çok ta cana yakın ve mütevazi. Yeni evliler, onbeş gün kadar balayı yaptıktan sonra Ankaraya dönecekler.

Deniz Nakliyat Genel Müdürü Nazım Uzunhekimoğlu evini İstanbula nakledip, Modaya yerleşmek istiyor. Halen Almanyada tedavide bulunan eşi, ayın 15'inde dönecek. O zamana kadar bütün işleri bitilip karısını rahat ettirmek niyetinde.

Ticaret Bankası Genel Müdürü Sabrı Sağıroğlu Ataköyde aldığı dairesine yerleşti.

Tomris Tiritoğlu hafta sonunda yazı geçinmek üzere İstanbula gidiyor.

Leylâ Çelikbaş bir kaç aya kadar bir bebek bekliyor.- Biraz arızalı bir durum olduğu için doktor yatmasını tavsiye etmiş o da buna çok itina ediyor. Fahir Çelikbaş da karışma nasıl sevgisinin devam ettiği" nl ispat edeceğini bilemiyor. İstanbul dönüşü bir beyaz karanfil demeti Leylâ hanıma, giderken bir kırmızı karanfil buketini de kayınvaldesdrie takdimi ihtimal etmiyor. Çok yakında bir de kotra satın alan bu zengin mühendisimiz kotranın ilk tecrübelerini dostları Azmi Tlabar ve eşi Rezan Tlabarla yapmış-

Bu pazar gene Golf Kulüp epeyce kalabalıktı. Fakat doğrusu misafirler için yüzme havuzuna yaklaşmak insanı biraz düşündürüyor; çünkü yüzebilmek için adam başına ayrıca 25 lira ödemek lâzım. Golf ve tenis de oynaşmazsanız- geriye sadece kumar oynamak kalıyor. Ekseriyet de bunu tercih ediyor galiba. Bu hafta yeni İran Büyük Elçisi ve eşide gelmişlerdi. Nail ve Lüsyen Avunduk, Osman Kapani, Nur ve Fahir Bekdik, Dr- Mansur Pekdeğer ve eşi, Muhlis Ete ve eşi Muhlis Ete İsviçreden döndü. Fakat bu sefer pasaportunu kaybetmeden...

İstanbullu genç ressam hanımlarımadan Jale Tasan ile Operatör Cemil Topuzlunun oğlu Ziya Topuzla Gar Gazinosunda ça - çalar yapıyorlardı.

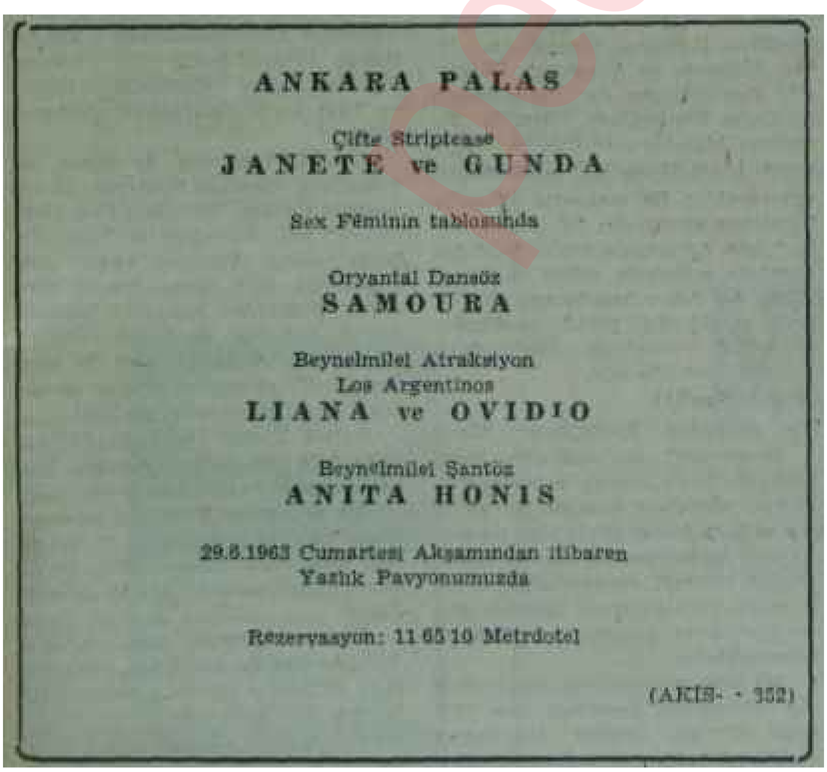
Galip Kardam eşi Beyza Kardamı yaz tatilini geçirmek üzere Ta» rımcadaki yazlık evlerine götürdü. İzzet Aksalur ve eşi Mehveş Aksalur da yazlık tatillerini İstanbulda Adada geçirecekler. Ankara mevsim dolayısıyla boşalmıya başladı. Mühendis Erol Yaltkayanın eşi Hümeyra Yaltkaya da her yaz olduğu gibi annesinin Erenköydeki evine gidecek. Fakat son zamanlarda yaptığı perhiz ve sporların da tesiri ile daha da güzelleşen bu genç hanıma her halde nazar değmiş olacak. Bu hafta içinde evvelâ dişi tehlikeli bir apse yaptı, o önleminken ayağı burkuldu, evinde istirahate mecbur oldu. Dr. Ahmet Esendal ve ailesi İstanbula gitti.

İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökay İsviçrede tedavide bulunan eşini alıp getirebilmek için tekrar yurt dışına çıkacak. Bu hususta gereken müsaadeyi Meclisten almış

Bu hafta içinde vefat eden General Eyüp Durukanın kızı Kebuterin kocası Cevdet Sandan ayrıldığı katileşti. Yakında yeni bir evlenme havadisi, verebiliriz.

Yıldız ve Müşfik Kenter Ford foundation'den burs almışlar Dört ay muhtelif memleketlerde tiyatro üzerinde tetkikler yapmak üzere buradaki - temsiller biter bitmez gidecekler. Bu -arada bazı piyeslerde ingilizce olarak rol de alacaklarmış

Birleşmiş Milletler mahallî temsilcisi Mr. Benson ve eşi Türkiyeden ve işinden ayrılması dolayısıyla cuma günü Güneş sokaktaki evlerinde , yakın dostlarına bir veda ziyareti verdiler. Sonra bacaları toplu olarak Ankara Palasa gittiler. Davetliler arasında Hint ve Çin Büyük Elçisi, AID müşavirleri, Devlet Plânlamadan Ziya Müezzinoğlu ve sarı keten bir döpiyes giymiş genç ve güzel eşi, Mr. Van Dyck ve siyah açık bir keten elbise giymiş olan eşi ve Mr. Berson'un eski bir hariciyecinin- dul eşi olan cana yakın sekreteri ve kızı vardı.

T İ Y A T R O

istanbul

Açıkhavada Opera temsilleri

İstanbul Şehir Tiyatrosunun opera bölümü, yaz mevsiminde de boş durmamak niyetindedir. Devlet Tiyatrosunun opera bölümü rejisörlerinden Aydın Günün yönetiminde, geçen mevsim canlı ve başarılı bir faaliyet göstermiş olan İstanbul Operası, yıllardanberi hemen hemen boş duran, faydalı bir sanat faaliyetinde kullanılamıyan Açıkhava Tiyatrosunda yaz temsilleri vermek kararındadır.

Gene Aydın Günün yönetiminde hazırlanan yaz programına göre, İstanbul Operasının 13 temmuzda başlıyacak yaz temsilleri 15 Ağustosa kadar devam edecek, her hafta en az 3 temsil verilecektir. Programda Pucoini'nin "Madam Butterfly", Verdi'nin "Rigoletto" operalarıyla Strauss'ın "Yarasa" opereti yer almaktadır.

13 temmuz cumartesi akşamı ilk temsili verilecek "Madam Butterfly" operası için ünlü Japon sopranosu ve New York Metropolitan Operası sar natcılarından Kunie İmai davet edümiştir. Misafir sanatçı 13,16,18 ve 20 temmuzda verilecek temsillerde eserin baş kadın rolünü, Cio-Cio-San'ı oynuyacaktır.

Bundan başka, yaz temsilleri için, iki italyan sanatçısı da davet edilmiştir. Bunlardan biri Milanodaki Scala operası tenorlarından Bondino' dur ve "Rigoletto"da oynıyacaktır. (Rigoletto rolü ise, kış mevsiminde aynı rolde çok beğenilmiş olan, bir başka İtalyan sanatçısına, gene Montefisco'ya verilecektir.) İkincisi ise tanınmış İtalyan orkestra şeflerinden Mo Ottavio Gallo'dur. Misafir şef, açıkhava temsillerinde, orkestrayı Claus Nogara ile birlikte, münavebe ile. idare edecektir.

Böylece yaz akşamları şehirde görülecek ciddi bir sanat faaliyeti bulamayan İstanbullular, Boğazdan gelen serin rüzgâr altında güzel opera ve operet temsilleri sevredebilecekler, açıkhava tiyatrosu da bir ay için olsun, inşa edildi maksada uygun, faydalı bir sanat faaliyetine kavuşturulmuş olacaktır.

Hisar temsilleri

Açıkhavadaki opera ve operet temsillerine paralel olarak, Şeibir Tiyatrosu da Hisardaki yaz temsillerine 15 temmuzdan itibaren başlamak üzere gerekli hazırlıkları yapmakladır. Hisar temsillerinin başlıyacağı tarih henüz kesin olarak belli değilse de 15 temmuzu aşmıyacağı, ilk oyun olarak da, Hâmit Akınlının sahneye koymakta olduğu, Shakespeare'in "Yanlışlıklar Komedisi" temsiline başlanacağı kuvvetle tahmin edilmektedir. Bu eberde bellibaşlı rollere Agâh Hün, Muhip Arcıman, Zihni Küçümen, Samiye Hün, Arslan Altın çalışmaktadırlar.

Bundan başka "Hamlet"in de bu yaız Hisar açıkhavasında yeniden Sahneye konularak yeni bir kadro ile tekrarlanması beklenmektedir. Shakespeare'in her zaman seyirciyi çeken bu ünlü eserinden başrolü, bu sefer, Devlet 'Tiyatrosunun genç komedyenlerinden Kerim Afşarın, misafir sanatçı olarak, oynaması kararlaştırılmıştır. Kraliçe rolünü de, bu sefer, Şirin Devrim üzerime alacaktır.

Erlangen Festivali

Her yıl Almanyanın Erlangen şehrinde yapılmakta olan Avrupa Üniversiteler Tiyatroları Festivaline, bu yıl da İstanbul Üniversitesi Talebe Birliğinin Gençlik Tiyatrosu, memleketimizi temsilen, katılacaktır.

Gençlik Tiyatrosu Erlangene, Ayvalık Şenliğinden döner dönmez,, 20 Temmuzda hareket edecektir. Gençlik Tiyatrosu müdürü Ertuğrul Ücelin başkanlığındaki 25 kişilik sanatçı, idareci ve teknisyen grupü bu seyahati otobüsle yapacaktır.

Bu yıl Belçika, Fransa, İtalya, Portekiz, İngiltere, Yugoslavya, İsveç, Hollanda ve Avusturya Üniversite Tiyatrolarının da katılacakları Erlangen Festivalinde. Gençlik Tiyatrosu Musahipzade Celâlin "Fermanlı Deli Hazretleri" komedisini oynıyacaktır. Bu maksatla Gençlik Tiyatrosu sanatçıları "Fermanlı De---..." için, tamamiyle renkli tellerden meydana getirilmiş, stilize ve çok orijinal bir dekor hazırlamışlardır. Eserin gerektirdiği tarihi kostümler de, yetkili uzmanların yönetiminde,. yeniden yaptırılmıştır.

Erdek Şenliği

Bu yıl Erdek Şenliklerine "Genç Oyuncular" topluluğumun kat'lmıyacağı kesin olarak anlaşılmıştır. Birkaç yıldanberi başarılı bir gelişme halinde devam etmiş olan bu şenliklerin kesilmemesini isteyen Erdek Turizm Derneği, yurdumuzdaki çeşitli sanat topluluklarına başvurmakta ve Şenliklerin devamını sağlamaya çalışmaktadır.

Bu temaslar sonunda, gecen mevsim Aksarayda kurulmuş olan "Tiyatro 13" adlı amatör topluluğun senliklere katılması sağlanmış gibidir. Bu topluluğun Erdekte Luigi Pirandello'nun "Ağzı Çiçekli Adanı" adlı bir perdelik oyunuyla "Bir Kralın Anıları" adlı, çok tablolu bir Orta Çağ farsını oynayacağı söylenmektedir.

Kerim Afşar
Yeni yolda

I. Ayvalık Şenliği

Ayvalık Turizm Derneği ile Öğretmenler Derneğinin ortaklaşa hazırladıkları I. Ayvalık Şenliği, 12 - 17 temmuz arasında yapılacaktır. Şenliğin bu ilk yılına, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği geniş bir kadro ile katılmakta ve bütün sanat gösterilerini kendi topluluklarıyla gerçeklestirmiye hazırlanmaktadır. Talebe Birliği Ayvalık Şenliğinde Tiyatro, Folklor, Resim, Karikatür, Müzik ve Film kollarıyla faaliyet gösterecektir.

Gençlik Tiyatrosu Ayvalıkta, açıkhavada kuracağı tiyatroda, Musahipzade Celâlin '"Fermanlı Deli Hazretleri" adlı komedisi ile Vüsat Obenin yazdığı 'Ihlamur Ağacı" adlı 2 perdelik telif oyunu temsil edecektir. Bunlardan birincisini Gündüz Aykut, ikincisini de Nejat Öğünç sahneye koymuşlardır. Her iki eser Gençlik Tiyatrosunun amatör sanatçıları tarafından oynanacaktır.

Ayrıca Talebe Birliğinin Folklor ekibi halk oyunları oynıyacak, Şenlik süresince Ayvalıkta devamlı bir Resim ve Karikatür sergisi açılacak, sanat filmleri gösterilecek ve sokaklara konulacak hoparlörlerle, banda alınmış Batı müziği yayımı yapılacaktır.

Erdek Şenlikleri gibi, Ayvalık Şenliklerimin, de geniş ilgi uyandıracağı ve bölge turizmi bakımından faydalı bir kalkınmanın gerçekleşmesine hizmet edeceği umulmaktadır.

S İ N E M A

Yayınlar

"Sinema Terimleri Sözlüğü"

Yayın alanı olarak, sinema, yurdumuzda uzun bir süredir yokluk içindedir ve bu yokluk, ya bir ya da iki kişinin çabası sayesinde çöle düşen bir iki yağmur damlasını andırmaktadır. Seyircisi uyanık ülkelerde yayınlanan kitaplar alıcı bulmakta, sinema sanatını savunan dergiler yaşamakta ve yayınladıkları ülkelerin sinemalarına gerekli faydayı sağlamaktadırlar. Sinema seyircisi olmak, sadece, parayı verip gişeden bileti almak, karanlık salona girip numarası belli bir koltuğa oturarak filmi seyretmek demek değildir. Bir ülkenin sinemasında seyirci önemli bir rol oynar. Gelişim, bizde olduğu gibi yapımcının, ya da işletmecinin elinde değildir. Baskı, ya da itiş, önce seyirciden gelir. Gerçi batı ülkelerinde de magazinler ve "star sistemi" vardır, seyirciye belirli bir yerden sonra bir çeşit istikamet de verirler. Ama ciddi yayınlar en az magazinler kadar etkileyicidir.

Türkiyede sinemayı savunan dergiler yayınlanmamış değildir. Fakat seyirci henüz hazırlıklı olmadığından bütün uğraşmalar ve didinmeler akıntıya kürek gitmiştir. Nijat Özön ve arkadaşlarının "Sinema"sı, Çetin Özkırımın "Sinema 59"u, Ali Gevgilili ve arkadaşlarının "Yeni Sinema"sı bir türlü üç yüz okurun çemberini kırıp daha öteye, asıl yaratıcı okur çoğunluğuna erişememiş, sonunda kapanmıştır.

Arada sinemanın ne olduğunu v ne olmadığını savunmak ve açıklamak -daha doğru bir deyimle seyirciyi uyarmak- dergilerden sonra günlük, ya da haftalık dergilere kaymış, sinema yazarları ve eleştirmecileri görevlerine buralarda devam etmişlerdir etmektedirler.

Nijat Özön
Sinemada öğretimci

...ve Nijat Özön

Sinema yazarlarının içinde Nijat Özönün ayrı bir yeri vardır. Özön, sanat dergilerine sinemayı sokan, sanat dergilerinden haftalıklara kaymasında da büyük" yaran dokunan bir yasardır. Şurasını da belirtmek yerinde olacaktır: Özön, eleştirmeci olmaktan çok, incelemeci ve sinema düşünürüdür. İlk kitabı "Sinema Sanatından sonra çalışmalarını durdurmamış, "Ansiklopedik Sinema Sözlüğü" ile son kitabı "Sinema Terimleri Sözlüğü"nde bu çabasını başarıyla sürdürmüştür.

"Sinema Terimleri Sözlüğü" bir başka açıdan büyük bir eksikliği dolduracak, sinemamızın içinde bulunduğu dil çıkmazına yararlı olacak mıdır? Özön, elinden geldiğince buna çareler aramış, üstelik bulmuş da. Bugün sinemamızı ellerinde tutanlar yeni dilden yana değildirler. O yüzden Özönün kitabına yakın ilgi göstermelerini, ortaya konulan yeni terimleri uygulamalarını beklemek boş bir umutlanma olur. Yazarın kitabının önsözünde de belirttiği gibi, bu sinemacılarımızdan çok eleştirmecilerimize, sinema yazarlarımıza düşen bir iştir. Bu arada sinema oyunculuğundan rejisörlüğe geçen Kenan Parsın tanıtma yazılarında yeni terimlere geniş yer vermesi de iyi niyete bir başlangıç sayılabilir.

Sinemamıza bundan sonra gelecek kuşaklar, ya da ilerde açılacak bir sinema enstitüsü için "Sinema Terimleri Sözlüğü' hazır bir ön çalışma niteliğindedir. Bu da yokluklar içinde bulunan bir sinema için bugünden

Sağlık

Nöbetçi Gönüllüler

Hacettepe Gönüllüleri, geçen hafta gene mutlu bir gün yaşadılar ve "Gönüllüler Yatagı"nda ussun bir süredir yatan küçük hastalan Birolu, iyileşmiş olarak taburcu ettiler. Bütün küçük hastaların Gönüllülerin kalbinde aynı yere sahip oldukları muhakkaktır, fakat Gönüllüler grupundan bir çok üyeler, uzun araştırma ve tedaviye tâbi tutulan Birol ile özellikle ilgilenmiş ve uzun saatlerini onun küçük yatağının baş ucunda geçirmişlerdir. Küçük Birol, hastahaneden ayrılırken, dudaklarda mutlu bir tebessüm fakat gözlerde yaşlar vardı. Ne var ki bu duygulanma pek uzun sürmedi, yeni bir küçük hasta, 14 aylık Avanoslu Halit, Birolün yerini almıştı. Küçük Halat Anemia'dan mustaripti.. Gönüllüler aynı şefkatle ona sokuldular. Zaten küçük Birol ve Küçük Halit gibi daha yüzlerle hasta onların ilgisini bekliyordu.

Gönüllüler, bütün bu ilgileri karşılıyabilmek için bütün kış var güçleri ile, servislerde ve steril depolarda çalışmışlar, ayrıca bütün kış Haziran ayında tertipledikleri garden partide satışa çıkardıkları el işlerini hazırlamış, çok başarılı geçen bu garden partide 17 bin 446 lira kazanarak, bunu hastahanenin fizyoterapi servisine ve özellikle beyin arızalarından mustarip bulunan küçükterin tedavilerinde lüzumlu bazı ihtiyaçların sağlanmasına ayırmışlardır. .

Yaz aylarında Gönüllülerin toplantılarına resmen ara verilmiştir, fakat Ankarada bulunan bütün Gönüllüler, gene muntazaman ve burada bulunmayan arkadaşlarının da yerini tutacak şekilde hastahane ziyaretlerini yapacaklardır. Hattâ "Nöbetçi Gönüllüler" bu konuda ilginç bir karar almışlardır. Yataktan çıkabilecek durumda olan hasta küçükler, haftanın muayyen günlerimde -tabii doktor müsaadesi ilehastahane dışında gezdirilecektir. Temiz havadan faydalanmalarını mümkün kılacak olan bu gezintilerde, çocuklara giydirilmek üzere, 2-14 yaş arasındaki çocuklara uygun her çeşit giyim eşyasına acele ihtiyaç olduğundan Gönüllüler, bu elbiselerin temini için çalışmaya ve Başhemşire Gülten Uyer paketleri kabul etmeye başlamıştır.

Genç bir gönüllü
Şerefli hizmet

Nöbetçi Gönüllüleri, hastahanenin yaz ihtiyaçlarını karşılıyacak çok çeşitli yeni işler beklemektedir.

"Hacettepe Gönüllüleri"ne bağlı olarak çalışan genç Gönüllüler grupu da öğrencilerden müteşekkildir. Genç Gönüllüler, yüklü ders programlarına ve imtihanlarına rağmen hastahane ödevlerini büyük bir başarı ile yerine getirmişlerdir. Amaç gençleri, küçük yaştan itibaren sosyal işlere alıştırmak, çocuklara toplum sorumluluğunu duyurmaktır. Hacettepe Gönüllüler teşkilâtı bu bakımdan hem gençlerden faydalanmış, hem de gençlerin boş vakitlerini değerlendirme bakamından toplum için çok faydalı bir adımın atılmasına yardımcı olmuş, eğitim sahasında faydalı olmuştur.

Ankara- Mamak

Boş zamanı değerlendirme

Mamaklılar çalışkan kimselerdir. Devlet» fazlaca yük olmadan, kendi çabaları ile birçok dertlerini halletmişler, sosyal ve kültürel hayatlarını geliştirmesini bilmişlerdir. Böylece bir gün, genç kızlarının, boş zamanlarında avare şekilde komşuluk ettiklerini gören anneler toplanmaşlar, içlerinden bir tanesini, Halime teyzeyi temsilci seçerek,

"Analarımız,, ve biz..

Milliyet gazetesinin tertiplediği "bir memleket gerçeği" Konulu röportaj yarışmasında birinciliği alan Dursun Akçamın "Analarımız" adlı büyük inceleme yazısını bilmem okudunuz mu? Kadın, erkek, hepimiz bu yazıyı okumalıyız, hem tekrar tekrar okumalıyız. Hattâ okumakla da yetinmemeli, ezberlemeliyiz. Dursun Akçamın ortaya kiyduğu gerçeği duymakla yetinmemeli, karanlığa tutulan ışık gibi, kafamızda taşımalı, derdimizin çaresini bulmalıyız.

Gerçi Dursun Akçamın bize anlattıkları bilmediğimiz şeyler değildir. Köy kadınının çilesi, onun yasamaya mahküm edildiği bayat, toplumumuzun büyük dâvalarından sadece biridir. Ama şunu söylemek zorundayız ki, biz bu acı gerçeği de, birçok açı gerçekler gibi deşecek yerde gömmeyi, kütlemeyi, hafifletmeyi tercih etmişiz, hattâ unutmuşuzdur. Dursun Akçam ise bu gerçeğe büyük bir içtenlikle, bilerek ve duyarak dokunmuş, analarımızın ancak içli türkülere akseden seslerini bize iletmiştir.

"Analarımız'' yazısında, Doğu Anadoluda bir kadının nasıl doğup büyüdüğünü, nasıl evlenip yaşadığım ve öldüğünü bütün çıplaklığıyla görüyoruz. Doğuda kadın, tıpkı ileri toplumlarda olduğu gibi, çalışır oma, bu, sahibine mutluluk ve hak kazandıran hür bir çalışma değil bir köle çalışmasıdır. Tarlada ve evde, hiç durmadan çalışan kadının hiçbir hakkı, hiçbir garantisi yoktur. O, yemeğini çalışırken yer, çalışırken doğurur, çalışırken ölür. Eğer hastalanır da yatağa düşerse, bir lolona ekmeği bile fazla görürler ona... Evlenmesi de daha çok ekonomik sebeplere dayanır. Bu yüzden, evlenmede yaş denkliği esas değildir. 18 yaşında bir genç kızın 8 yaşında bir çocukla veya 18 yaşında bir delikanlının 8 yaşında bir kızla başgöz edildiği, küçük kızların ihtiyarlara satıldığı sık görülen olaylardandır. "Başlık" usulü tam mânasile soysuzlaşmıştır ve evlenenlere yardım şeklinden çıkıp, kızların açık arttırma usûlü ile satışa çıkarılmaları anlamında yürütülmektedir. Erkek, rahatlıkla üç-dört kadın alır, kumalar birbirleriyle geçinemezlerse, kızılcık Mapası onları yola getirecek en mükemmel vasıtadır. Zaten kadının çok daha hafif sebeplerden dayak yemesi âdeti, olanca hızı ile hüküm sürmektedir. Çocuk doğurmayan kadın suçludur, çok kıs doğuran suçludur, çok çocuk doğuran gene suçludur. Çocuğunu doğururken de, düşürürken de kadının hayatı her an tehlikededir. O, kendini kaderine terkeder.

Dursun Akçam, röportajına çok güzel bir isim seçmiş; "Analarımız" diyor bu çilekeş kadınlara. Bunlar türk toplumunu yetiştiren kimselerdir. Bunlara el uzatmazsak, halimiz ne olur? Yazıyı bitirince, bu soru koca bir kara burgu gibi insanın tâ içine saplanıyor»

Sayın Dursun Akçama benim tek bir noktada itirazım var: Son cümlesinde "Atatürkün kadın devrimleri gayesine erişmiş midir?" sorusuna müspet cevap verenleri hicvediyor. Memleketi bir bütün olarak ele aldığımızda, kadının bugünkü durumunu kırk yıl evvelkiyle kıyaslamaya gerçekten imkân yoktur. O devirlerde İstanbul ve genellikle" bütün şehir ve kasabalardaki kadının da' "Ortak"ı vardı. Adada, Modada dayak yerdi. Kızlar, "Nâme" yazarlar iye okula gönderilmezlerdi. Kadınların sokağa çıkış saatleri, kıyafetleri kanunlarla tahdit edilmişti. Aynı analar, aynı ıstırabı çekmekteydiler. Bu bir masal değildir. Devrimler kanunları getirir ve temel fikir olarak, bu kanunlar bir memleketin bünyesine yerleştikten sonra, ancak eğitim ve öğretimle bütün kötü görenek ve geleneklerin hakkından gelebilirler. Ne var ki, devrimlerin köye intikali gecikmektedir. Köy Enstitüleri yıkılmış ve ne yazık ki bugüne kadar, kız, erkek köy çocuğuna, gerekli öğrenim ve eğitim imkânlarını sağlıyacak müesseseler kurulamamıştır.Aydınlarımızın, köy ve şehir aydını olarak ayrılmadaın, sert tartışmaları bırakarak, bu amaç etrafında toplanmaları şarttır. Analarımız, bizlerden bunu bekliyorlar.

Jale CANDAN

Yardımsevenler Derneği Genel Merkezine göndermişler, Yardımsevenlerin Mamakta bir nakış-dikiş kursu açmasını istemişlerdir. Yardımısevenler Derneği Başkanı Dr. Mediha Eldem ve arkadaşları, Yönetim Kutulu toplantılarında meseleyi uzun uzun ve enine boyuna tartıştıktan sonra, nihayet Mamakta ilk olarak 6 aylık bir nakış atelyesi açmaya karar, vermişlerdir. Kuraları açmak kolay fakat başarılı şekilde yürütmek çok zordur. Yardımsevenlerin prensibi ise, ancak başarabilecekleri işlere girişmek ve işi yavaş yavaş geliştirmektir. Mesele Yönetim Kurulunda iyice plânladıktan sonra bu haftanın başında, bir heyet Mamağ'a hareket etmiş ve Belediye binasının üst katında Mamaklılar tarafından hazırlanan iki sevimli odada, kaymakamın, muhtarın katıldığı bir törenle, kurs açılmıştır. Heyet Belediye binasının önüne vardığı zaman müstakbel öğrenciler, kapıda bekleşiyorlardı. Kursu Yardımsevenler Derneği nakış atelyesi şefi Ayten Ertal ile Hamiyet Koçver yöneteceklerdir. Kabiliyetli çocuklara, bundan sonra iş sahası bulunacak. kendilerine iş bilgisi yanında, el emeğini faydalı şekilde kullanma bilgisi de verilecektir. Yardımsevenler bundan sonra Topraklıkta bir dikiş atölyesi açmayı da düşünmektedir. Kendi kendisine yardım prensibini uygulama konusunda, kurslar çok yararlı olmaktadır. Kurs devresi, altı ay olarak tespit edilmiştir. Böylece yaz aylarında da gençler boş zamanlarım değerlendirmiş olacaklardır.

Moda

Ucuz giyim

Giyim zevkli birşeydir, fakat çağımız kadını gösterişli, pahalı ve aileler için bir yıkım teşkil eden giyim anlayışından kurtulmak için çalışmış ve bu sahada gerçek bir ihtilâl başarmıştır. Bu gün en pahalı ve lüks giyinen kadın değil, en ucuza en iyi yakıştıran kadın makbuldür ve çevrenin takdirlerini de bil kadın kazanmaktadır. Yardımsevenler konfeksiyon atelyesi bu sa-

hada yeni bir hamle yapmış ve Ankaralılara ucuz giyim sağlamak maksadı ile yeni bir fiyat listesi ilan etmiştir. Atelye aynı zamanda sipariş almakta ve basma, poplin elbiseleri, bluz ve etekleri 20, 25, 40, 45 liraya dikmektedir. Hazır kapitone sabahlıklar, Aydın poplininden dikilmiş trençkotlar, elbiseler elverişli oldukları kadar da zarif ve şıktır.

Sonbahar hazırlıkları

Kadınlar henüz yaz elbiseleri ile meşguller. Ama dünyanın büyük terzileri sonbahar ve kış modellerini teşhire çoktan koyuldular. Hazır Elbiseciliğin çok ilerlediği Amerika gibi bir memlekette, sonbahar modellerinin şimdiden belli olması, özellikle, önem taşımaktadır. Amerikada çok büyük bir "Hazır Elbise" tesisine sahip olan meşhur fransız ter--isi Christian Dior, bu bakımdan Sonbahar defilesini yapmış ve pek çok sipariş almaştır. Hazır Elbiseciler, kadınların tuttukları modelleri tespitle meşguldürler. Sonbaharın ilk günlerinde vitrinleri dolduracak olan ilk elbiseler en fazla para ge tirecektir. Kadınlar bu önümüzdeki sonbahar mevsimi için, daha çok spora kaçan, bir tarzı ve kişiliği olan sade elbiseleri beğenmişlerdir. Şehirde spor giyinmek, cicili bicili kıyafetlerden sakınmak moda olacaktır. Kadın, böylece günden güne yaşadığı faal ve dinamik hayata daha uygun bir giyim tarzını seçmekte ve kendisine bu yönde âdeta klasik bir moda yaratmaktadır. Sonbaharda etekler gene yakıştığı nispette kısa" olacaktır. Yani her kadın kısa eteğini, kendisini çirkin yapmıyan noktada tespit edecektir. Tayyörler rahat tayyörlerdir. Etekler vücudu sıkmamakta, pratik yelekler rahat ceketlerin içinden giyitmektedir. Bu tip tayyörlerle, çok uzun topuklu ayakkabı giyilmiyecektir. Zaten sonbaharın moda ayakkabısı kısa topuklu, çok çeşidi olan spor ayakkabıdır. Çalışan kadının büroya ve çarşı pazara uzun topuklu ayakkabılarla gitmesi artık moda değildir. Bel yeri, bu defa kalça kemiğinin tam üstündedir. Kürkler önümüzdeki kış daha çok manto ve ceketlerin içine gizleneceklerdir. Pütoverlerin, spor elbiselerin kürkle ısıtılması ve süslenmesi modası devam edecektir.

K Ö Ş E DEN

Böyle gecenin seheri

Vildan Aşır SAVAŞIR

31 Mart 1963 pazar günü çıkan gazeteler Beden Terbiyesi Merkez Danışma Kurulunun bir kararını yayınlamışlardı. Kurul, türk güreşçilerinin İsveçte yapılacak dünya birinciliklerine katılmalarını uygun bulmamış ve Federasyonun bu yoldaki isteğini reddetmişti. Sebep şu idi: Federasyon Başkanı, çalışmaları hakkında bilgi vermiş hazırlıklarını anlatmış, fakat Kurulu tatmin edememişti. Kurul üyelerinin böyle bir gecenin seherinden hayır ummadıktan anlaşılıyordu. İskandinavların deyimiyle "siyah saçlı kuvvet tanrıları"nın İsveçte kendilerini göstermek fırsatından mahrum edilmiş olmalarının tepkisi elbette sert olacaktı. Kararı beğenenler, yerenler, konuyu değişik yönlerden incelemişler, AKİS de kendi görüşünü birkaç sayısında açıklamıştı

Hava hayli ağır ve bulanıktı. Sporla ilgilenmeğe sporun başına geldiği gün başlayan Devlet Bakanı, kendisini işe müdahale etmeğe mecbur hissetmiş, birkaç karar değiştirip spor edebiyatımıza geçmeğe değer beyanlarda bulunduktan sonra Danışma Kurulunun kararını bozdurmağa muvaffak olmuşta. Akabinde, Güreş Federasyonu Başkanı izahatı tatmin edici bulunmayan, güvenilmeyen, sanki başkası imiş gibi,, kılı bile kıpırdamadan, başarısızlığı bin defa denenmiş çırpınmalara devlet parasını su gibi harcamağa koyuluvermiş, sonra günü gelince de 23 Haziran 1963 tarihli gazetelere şu beyanatı vermişti: "Takımımız bu şampiyonaya iyi bir şekilde hazırlandı. Konyadaki çalışmalarla güreşçilerimiz form bakımından yüksek bir seviyeye yükselmiş bulunuyorlar. Bu defaki çalışma metodu iyi bir sonuç vermiştir."

Başbakan adına spor işlerimizi tedvir eden Devlet Bakanı ise bu konuda daha tez davranmıştı. O da aynen şöyle diyordu: "Konyadaki milli takım kampını ziyaret ettikten sonra güreşçilerimizin dünya şampiyonasında başarı kazanacaklarına emin oldum!". Sorumlu otoriteler durumu görmüşlerdi. Artık bunun ötesi olur muydu? Sofya hengamesinin tozu dumanı yatışmadan, değişmez turistlerin baş çektiği kafile ver elini İsveç demiş gitmiş, olanlar olmuşta-..

Şimdi Türkiye, Güreş sporunda tam 1936'daki durumundadır. Hayır, hayır, orada değil çok daha gerilerdedir. Unutmamak lâzımdır ki 1936 bir ilerleyiştir ve biz oraya 12 senede sıfırdan yükselmiştik. Şimdiki lime lime halimize ise, iftiharımız olan bir zirveden birkaç yıl içinde tepe üstü yuvarlanarak geldik.

Spor işlerinden sorumlu olan ekip bir usul keşfetmiştir. Sporumuza musallat ettikleri perişanlıklardan sonra, güneşin doğudan yükselip batıdan kaybolmasını bulmuş olmanın rahatlığı içinde, "çalışmak, daha çok çalışmak lâzım olduğu anlaşılmış bulunuyor!" şeklinde bir beyanat verir ve bir şeyler yapıyor görünmenin çabası içinde -tabii sadece lafzında- burcu burcu ilim, metod, teknik, sosyal durum kokan koca koca lâflar edip yeniden yemliha uykusuna dalarlar. İşte bu alışılmış davranışın ilk işareti verildi bile...

1 numaralı sorumlu Devlet Bakanı, Serbestte ve Greko-Romende alınan fena neticelerden mazeret kabul etmediğini ve rapor eline geldikten sonra gerekli işlemlerin ele alınacağını, Türk güreşinin hakiki değerinin üçüncülük ve altıncalık olmadığını söyledikten sonra sözlerine şunları ilâve ediyor: "Türk güreşinin elinde Celâl Atik gibi değerli bir antrenör vardır. Kendisiyle bir görüşme yaptım ve 1964 Olimpiyatlarına hazır olmasını söyledim. Herhalde Celâl Atikten istifada yoluna gideceğiz-" (8 Temmuz 1963 tarihli gazeteler).

İnsanın sonrası geliyor; Celâl Atiki idarecilerimiz yeni mi keşfettiler, yoksa onu bozguncu, bilgisiz ve menfaatçi diye damgalayıp, güreşçilere adını bile yasak eden biz miydik?..

Yayınlanan bu sözlerin -mürekkebi kurumadan, hemen ertesi gün, gazetelerde yeni bir haber ve yeni bir beyanıt çıktı. Haber şuydu: Genel Müdür zahmet edip İstanbula gitmiş, Güreş Federasyonu Başkanını, İkinci Başkanına, V. Emreyi toplamış, bunlara Halter ve Atletizm Federasyonları başkanlarını ve iki doktoru da katıp güreşçilerin 1964 Olimpiyatlarına nasıl hazırlanmaları lâzım geldiği hakkında istişarelerde bulunmuş-S. C. Berksoyun getirdiği bilgi ve tecrübeler çalışmalara ışık tutmuş. Yeni ve faydalı kararlar alınmış.

Beyanata gelince, Fikret Altınel bakınız ne diyor: "Güreşimizin âtisi için Atletizm, Halter ve Cimnastik federasyonları ile işbirliği yapacağız. Spor Hekimleri Birliği ile de temasa geçtik. Sunu da memnuniyetle belirteyim ki. bu şekil çalışmaların daha ilk safhalarında gelen raporlardan ilerisi için faydalı şeyler mülâhaza ettim- (9 Temmuz 1963 tarihli gazeteler).

Daha dün konuştuklarına göre, bu çalışmalara ne zaman başladılar da memnuniyet verici raporlar aldılar, diyeceksiniz. Siz istediğiniz kadar spor çalışmalarının uzun vadeli emekler istediğini zannededurun ve 1948 Olimpiyatları çalışmalarının 1944 de tezgâha konulduğunu hatırlatın. Şimdi o devirde miyiz? Şimdi devir feza ve astronotlar devri!..

Gazeteciler, Altınele, Devlet Bakanının gazetelerde bir gün evvel çıkan, Celâl Atik ile ilgili beyanatı hakkındaki görüşünü de sormuşlar. Genel Müdür bunu hayretle karşıladığını bildirdikten sonra, aynen "Denenmiş eski antrenörler yerine yeni elemanlardan istifadeyi düşünüyoruz" demiş, delin de çıkın işin içinden! Beraber oturup tedbir konuştuğu ve' yarin yeniden iş emanet edeceği başarısız Berksov Çiftçioğlu ve rüfekası ekini hiç denenmemiş de, spor tarihinin nadir kaydettiği bir şampiyon, mufaffak bir antrenör -tabii kendi anlayışına göre... denenmiş oluyor!.. "Böyle gecenin havr umulur mu seherinden?"

Bir de Celâl Atiki dinleyin: "Bugünkü İdarecilerimiz elinde güreşimiz iyice gerilemekte. Zihniyet değişmedikçe ve imkânlar verilmedikçe birgün gelecek ortadan kaybolacağız. Bir zamanlar 150 lira ile şampiyon olurduk, şimdi birbuçuk milyon lira ile bir şey yapılmıyor! Bir gün gelecek güreş ve güreşçiyi bu hale getirenler sokağa bile çıkamayacaklar," (17.1.1963 tarihli gazeteler).

Bu bir kehanet mi, lütfen söyler misiniz?

HEPİMİZİN CEBİNDE
TEKEL KİBRİTİ - VASATİ 50 ÇÖP
TEKEL KİBRİTİ - VASATİ 50 ÇÖP
TEKEL KİBRİTİ - VASATİ 50 ÇÖP
TEKEL KİBRİTİ - VASATİ 50 ÇÖP
TEKEL KİBRİTİ
ATIF TUNA